

ΓΛΥΚΕΡΙΑΣ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ - ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΔΟΥ
Ἐκτάκτου Καθηγήτριας
τῆς Α' ἑδρας τῆς Νεωτέρας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΙ ΣΥΛΛΟΓΑΙ ΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΙΗ' ΚΑΙ ΙΘ' ΑΙΩΝΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς χειρογράφους κώδικας*, οἱ ὅποιοι ἀπόκεινται εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, καταλέγονται καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 255 (630) τοῦ ΙΘ' αἰ. καὶ 249 (104) τοῦ ΙΗ'-ΙΘ' αἰ., περιγραφέντες συνοπτικῶς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀτελῶς, ὑπὸ τοῦ C. Litzica¹.

Ὁ πρῶτος τῶν ἐν λόγῳ κωδίκων περιέχει ἱκανὰ στιχουργήματα, ἐπώνυμα καὶ ἀνώνυμα, τοῦ ἀρχομένου ΙΘ' αἰ., ὄρισμένους χρησμούς καὶ ἐπιγράμματα. Ὁ κώδιξ οὗτος γεγραμμένος διὰ τριῶν χειρῶν (α': σ. 1-141, 177-178 β': 141, 158-168 γ': 142-158) προέρχεται κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἐξ ἀντιγραφῆς παλαιότερου κώδικος, ἂν μὴ ἀποτελῇ προῖον συστηματικῆς συγκεντρώσεως διαφόρων ἐσκορπισμένων στιχουργημάτων. Βεβαίως τὸ σύνολον σχεδὸν τούτων στερεεῖται λογοτεχνικῆς ἀξίας· τὰ κείμενα ὅμως τοῦ κώδικος 255 (630) παρουσιάζουν ἱκανὸν γραμματειακὸν ἐνδιαφέρον πρὸς διερεύνησιν τῶν εἰδῶν τοῦ ποιητικοῦ λόγου, ἅτινα ἐκαλλιεργήθησαν ἀπὸ τοὺς Φαναριώτας² καὶ τῶν επιδράσεων, αἵτινες διαπιστοῦνται, προσέτι δὲ πρὸς μελέτην τῆς γλώσσης καὶ τῆς μετρικῆς τῶν κειμένων συστάσεως, ἀλλὰ καὶ πρὸς συγκέντρωσιν στοιχείων ἱστορικῶν ἢ λαογραφικῶν.

Ὁ δεῦτερος τῶν ὡς ἄνω κωδίκων, γεγραμμένος διὰ τριῶν χειρῶν³ (α': φ. 1^r-57^v β': φ. 57^v-59^r, γ': φ. 59^r-61^v, 62^v-67^v) περιέχει κείμενα στερούμενα μὲν γενικῶς λογοτεχνικῆς ἀξίας, παρουσιάζοντα ὅμως ἱκανὸν γραμματειακὸν ἐνδιαφέρον, μάλιστα πρὸς μελέτην τῶν καλλιεργούμενων εἰδῶν τοῦ λόγου καὶ πρὸς συγκέντρωσιν στοιχείων ἱστορικοῦ καὶ κοινωνικοῦ χαρακτῆρος.

Κατωτέρω περιγράφονται λεπτομερῶς οἱ κώδικες, καταγράφονται δὲ καὶ τὰ στιχουργήματα, τὰ ὅποια δὲν σημειοῦνται ὑπὸ τοῦ C. Litzica (ἰδία τῶν σ. 136-138, 158-168 τοῦ α' κώδικος καὶ 51^v-67^v, 80^r τοῦ β' κώδικος) καὶ ἐξετάζονται θέματα, τὰ ὅποια ἀφοροῦν εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν ἔργων ἢ εἰς τοὺς συγγραφεῖς αὐτῶν.

* Ἡ παρούσα ἐργασία ἀποτελεῖ ἀπόσπασμα εὐρυτέρας ἐρεῦνης, ἥτις ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν συγκέντρωσιν καὶ μελέτην τῶν κειμένων χειρογράφων συλλογῶν ποιήσεων τοῦ ΙΗ' καὶ ΙΘ' αἰ., τῶν ἀποκειμένων εἰς βιβλιοθήκας τῆς Ἑλλάδος ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

1. C. Litzica, Biblioteca Academiei Romane. Catalogul Manuscrilor Grecesti. București 1909, σ. 122-125 (κώδιξ 255) καὶ σ. 120 (κώδιξ 249).

2. Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἰδία ἢ διαπίστωσις τῆς ὑπὸ διαφόρων στιχουργῶν διασκευῆς παλαιότερων ἐκδεδομένων στιχουργημάτων προκειμένου νὰ ἀφιερωθοῦν ταῦτα εἰς ἑτερα νώτερα πρόσωπα (ἰδ. κατ. σ. 351, 353-354, 356).

3. Ἐν φ. 57^r ἀναγράφεται: Γανάκης ζωγράφος ζαγορέος.

Α'. Ο ΚΩΔΙΞ 255 (630) ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

1) σελ. 1-19¹: *Διομηδεϊὰς ἢ Ὑμνος Διομήδους*

Στιχοῦργημα ἀποτελούμενον ἐκ 205 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρονται αἱ περιπέτειαι τοῦ ἥρωος ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Τροίας μέχρι τῆς ἐπανάδου αὐτοῦ εἰς τὸ Ἄργος, καὶ ἀφοῦ ἔδρυσε τὴν πόλιν Ἀργύριππα. Αἱ κατὰ θάλασσαν περιπέτειαι τοῦ Διομήδους, αἵτινες δύνανται νὰ παραβληθοῦν, ὡς περιγράφονται εἰς τὸ ἀνώνυμον τοῦτο στιχοῦργημα, πρὸς τὰς ἀναλόγους περιπετείας τοῦ Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ Αἰνείου, οφείλονται κατὰ τὸν στιχοῦργον εἰς τὴν ὀργὴν τῆς Ἀφροδίτης, πληγωθείσης διὰ βέλους ἀπὸ τὸν Διομήδη².

Ἄρχ.: *Ψάλλω τὰ ἀξιάγαστα ἀθλα καὶ τοὺς ἀγῶνας*

Τελ.: *κ' εὐθὺς σᾶς κλείσῃ κραταιῶς, ὅπου τὸν διατάξω.*

Εἰς ὠρισμένους στίχους τοῦ κειμένου εἶναι ἐμφανῆς ἡ μίμησις χωρίων κλασσικῶν προτύπων καὶ δὴ καὶ τῆς «Αἰνειάδος» τοῦ Βιργιλίου. Π.χ.:

Στ. 7-8: *Πλὴν ἔδοκίμασε πολλά, πολλά φρικώδη πάθη
διὰ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς καὶ ὅπου ἂν ἐστάθη.*

Verg. Aen. I, στ. 3: ... *multum ille et terris iactatus et alto*³.

Στ. 148-152 καὶ 162-165:

*Ἦ τρισευδαίμονες ἐσεῖς Ἕλληρες δοξασμένοι,
ποῦ εἰς τὴν Τροίαν τὴν κλεινὴν εὐρίσκεισθε θαμμένοι!
Μακάριοι, ποῦ ἔχυσате τὸ ἐνδοξόν σας αἶμα
καὶ ζῆτε εἰς μακροίωνας ὡς βασιλεῖς μὲ στέμμα,
ἀμποτ ἐκεῖσε καὶ ἐγὼ τὸ ὄμμα νὰ ἔχα κλείσει!*

.....
*Πῶς τότε ὦ τύχη φθονερά! πῶς τότε νὰ μὴ τύχη
εἰς τὰ λαμπρὰ νὰ πέσωμεν κ' ἡμεῖς Τρωάδος τείχη,
ἐκεῖ ὅπου Σιμόεντος τὰ ρεῖθρα ματωμένα
τόσων ἠρώων ἔσυραν τὰ ἄρματα οἰγμένα.*

Verg., Aen., I, στ. 94 κ.ἐξ.:

... o terque quaterque beati,

1. Κατὰ τὴν ἀρχικὴν κατὰ σελίδας ἀρίθμησην τοῦ κώδικος ἐκ λάθους μετὰ τὴν σ. 12 ἀναγράφεται σ. 17 ('Ἡ κατὰ φύλλα νεωτέρα ἀρίθμησης βραίνει ὁμαλῶς).

2. Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ὁμοιοκαταληξίας, μετὰ τὸν στίχον 91 ἐξέπεσαν εἰς στίχους. Εἰς δὲ τοὺς στίχους 22 καὶ 46 παραλείπεται ἐν τέλει αὐτῶν πεντασύλλαβος καὶ ἑξασύλλαβος ἀντιστοίχως λέξεις: εἶναι ἐνδεχόμενον ἢ παραλείψις νὰ οφείλεται εἰς τὴν δυσχερίαν τοῦ ἀντιγραφέως νὰ ἀναγνώσῃ τὰς λέξεις εἰς τὸ χειρόγραφον ἀπὸ τὸ ὅποιον ἀντεγραφε.

3. Πρβλ. καὶ Ὁμ. α, 4: *Πολλὰ δ' ὄγ' ἐν πόντῳ πάθεν ἀλγέα...*

*quis ante ora patrum Troiae sub moenibus altis
contigit oppetere!...
... mene Iliacis occumbere campis
non potuisse¹.....
..... ubi tot Simois correpta sub undis
scuta virum galeasque et fortia corpora volvit!*

2) σελ. 20-25: *Μετοικεσία Μουσῶν, ἢ ὁ σοφὸς Βαρδαλάχος ἀποχαιρετῶν τὴν Βλαχίαν*

Στιχουργήματα ἀποτελούμενον ἐξ 84 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων μεθ' ομοιοκαταληξίας, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἀνώνυμος ποιητὴς ἀναφέρεται προφανῶς εἰς τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κ. Βαρδαλάχου τῷ 1815 ἀπὸ τὸ Βουκουρέστιον προκειμένου νὰ ἀναλάβῃ καθήκοντα διδασκάλου εἰς τὴν Χίον.

Ἄρχ.: Ἄκοῦστε, Μοῦσαι, ἴσημανεν ἢ σάλπιγξ τῆς πατρίδος
Τελ.: γιὰτί νὰ εἶναι ἐνδεεῖς ἄς τὸν κόσμον μόν' οἱ Βλάχοι;

Τὸ κείμενον τοῦ στιχουργήματος ἐδημοσίευσεν τῷ 1966 εἰς εἰδικὴν περὶ Κ. Βαρδαλάχου ἐργασίαν τῆς ἑ Ἑλ. Κούγκου², ὅχι ὅμως κατὰ τρόπον ἄψογον. Δὲν ἐγένετο στιχαριθμησις τοῦ κειμένου, παρελείφθη ὁ ὑπ' ἀρ. 18 στίχος καὶ ὠρισμένοι λέξεις δὲν ἀνεγνώσθησαν ὀρθῶς ἢ δὲν ἀποκατεστάθη ἡ ὀρθογραφία των.³ Ἴδου αἱ κατὰ στίχους διαφοραὶ καὶ αἱ προτεινόμεναι διορθώσεις:

- 8: *σुकόνετ' χγφ.*, Κ: *σηκόνετ'* διορθ.
18: *τους ἀθανάτους Ἐλληνας, τὰ θαύματα τοῦ κόσμου χγφ.*: παραλείπει Κ.
19: *πηγὴ σας χγφ.*: *πηγὴν σας* Κ. (Ὁμοιοκαταληκτεῖ πρὸς τὸ τοῦ ἐπομένου στίχου: *συγγενεῖς σας*).
25: *νὰ ἤμεθα χγφ.*, Κ.: *νὰ εἴμεθα* διορθ.
32: *τί χγφ.*: *καὶ* Κ.
35: *ποῦ χγφ.*, Κ: *ποῦ* διορθ.
53: *ἐνδοξε χγφ.*: *ἐνδοξη* Κ.
74: *ἦσθ' χγφ.*, Κ: *εἶσθ'* διορθ.
80: *καλλήτερον χγφ.*, Κ.: *καλύτερον* διορθ.
84: *γιὰτί χγφ: γιὰτ' Κ. || ἦναι χγφ.*, Κ: *εἶναι* διορθ.

1. Πρβλ. καὶ Ὁμ. ε, 306 κ.έξ.:

*Τρισμάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἱ τότε ὄλοντο
Τροίῃ ἐν εὐροίῃ...*

2. Ἑλ. Κ ο ὄ κ ο υ, Κωνσταντῖνος Βαρδαλάχος (1755-1830), «Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher» (1966). Τὸ κείμενον εἰς σ. 197-198.

3. Παρὰ τῆς Ἑλ. Κούγκου εἶχεν ἐν τούτοις δηλωθῆ (ἐνθ' ἀν. σ. 197, σημ. 1) ὅτι «διορθώνονται ἐλάχιστα ὀρθογραφικὰ λάθη».

Οἱ τελευταῖοι στίχοι τοῦ στιχουργήματος (καὶ μάλιστα ὁ ὑπ' ἀρ. 77) προσδιορίζουν σαφέστερον τὸν χρόνον ἀναχωρήσεως τοῦ Κ. Βαρδαλάχου ἀπὸ τὸ Βουκουρέστιν.

3) σελ. 26-29: «*Ὑμνος εἰς τὸν αἰδιμον Κ. Βαρδαλάχον*» Ἰωάννου Χαβιαρά¹

Τὸ στιχουργήμα ἀποτελεῖται ἐκ 50 δακτυλικῶν δεκασυλλάβων στίχων, μετὰ τομῆς μετὰ τὴν πέμπτην συλλαβὴν, δι' ὧν ἐξαιρεται ἡ παιδεία καὶ ἀρετὴ τοῦ ἀνδρὸς καὶ θρηνεῖται ὁ ἀπροσδόκητος θάνατος αὐτοῦ (Αὐγούστος 1830).

Ἄρχ.: *Παῦσον, ὦ Μοῦσα, τὰς μελωδίας*

Τελ.: *καὶ τῶν ἐνδοξῶν ομογενῶν του.*

Καὶ τὸ στιχουργήμα τοῦτο τοῦ Ἰω. Χαβιαρα (περὶ τοῦ λογοτεχνικοῦ ἔργου τοῦ οὐοίου στεροῦμεθα ἀκριβεστέρων εἰδήσεων) ἐδημοσιεύθη ἀπὸ τὴν Ἑλ. Κούγκου.²

4) σελ. 29-35: Μ. Σχίνα «*Περιγραφή Ροσίου*»

Τὸ στιχουργήμα ἀποτελεῖται ἐξ 92 δακτυλικῶν δεκασυλλάβων ὁμοιοκαταλήκτων στίχων, μετὰ τομῆς μετὰ τὴν πέμπτην συλλαβὴν. Ἡ «*Περιγραφή*» τοῦ Ροσίου εἶναι μαλλον λεπτομερὴς καὶ ἐπιτρέπει, διὰ τῶν στοιχείων, ἅτινα παρέχει ὁ στιχουργός, νὰ σχηματίσωμεν ἀκριβεστέραν τὴν εἰκόνα τῆς ἀγροτικῆς ταύτης περιοχῆς, ἐνθα ἡ ἀγροικία τοῦ Σχίνα· οὗτος ὅμως ἀδυνατεῖ νὰ ἀποδεχθῆ τὴν θαλπωρὴν τοῦ εἰδυλλιακοῦ αὐτοῦ χώρου, διότι δὲν ἐπιθυμεῖ εὐρισκόμενος μακράν τῆς πολιτείας νὰ λησμονήσῃ τοὺς ποθητοὺς συγγενεῖς του.

Ἄρχ.: *Δύο ἡμέρας τὴν πολιτείαν*

Τελ.: *φροντίς ᾗς ἐμένα πολλὰ γλυκεῖα.*

Ἴσως ἡ ἀποδημία τοῦ στιχουργοῦ μακράν τοῦ Βουκουρεστίου, ὅπερ χαρακτηριστικῶς (στίχ. 53-54) «*ἡ παναθλία ἐκεῖνη πόλις ἴσπου φωλεύει νῦν ἡ πανώλης*», οφείλεται εἰς ἐνσκήψασαν ἐπιδημίαν τῆς νόσου· ἀτυχῶς στεροῦμεθα ἀκριβεστέρων στοιχείων, ὥστε νὰ ταυτίσωμεν τὴν ἐν λόγω ἐπιδημίαν πρὸς ἀλ-

1. Περὶ τοῦ Ἰω. Χ. Ν. Χαβιαρα, ἰδ. (Ἄ ν ω ν ὡ μ ω ς), Περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, «Ἑθνικὸν Ἡμερολόγιον» (Μ.Π. Βρετοῦ), Γ' (1863), σ. 71-73. Γ. Ι. Παπαδοπούλου, Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἐν Ἀθήναις 1890, σ. 351-354. Π.Ε. Φορμότης, Οἱ χορωδιακῆς ἐκδόσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς εἰς ευρωπαϊκὴ μουσικὴ γραφὴ τῶν: Ἰω. Χ. Ν. Χαβιαρα - R. Ranhartinger καὶ Ἀνθ. Νικολαΐδου - G. Greger στὶς δύο ορθόδοξες ἐλληνικῆς ἐκκλησίας τῆς Βιέννης, «Στάχυς», ἀρ. 8-9 (Ἰανουάριος-Ἰούνιος 1967), σ. 34 κ.ἐξ. (ἰδία σ. 42 κ.ἐξ.).

2. Ἑλ. Κούγκου, Κωνστ. Βαρδαλάχος, ξὺνθ' ἀν., σ. 195-196. Τὸ κείμενον δὲν εχει στιχαριθμηθῆ, σημειῶ δ' ὅτι εἰς τον στίχον 14 παρελείφθη ἐκ τοῦ ονόματος Βαρδαλάχος τὸ ἄρθρον ὁ, εἰς δὲ τον στίχον 17 τὸ ρῆμα στερίσης (χγφ., Κ.) πρέπει νὰ διορθωθῆ εἰς στερησης.

λοθεν γνωστήν, ὁπότε θὰ ἦτο δυνατὴ καὶ ἡ ἀκριβεστέρα χρονολόγησις τοῦ ποιήματος. Μεγάλαι ἐπιδημίαι πανώλους ἀναφέρονται ἐπὶ ἡγεμονίας τοῦ πρίγκηπος Ἄλ. Μουρούζη (1792-1793)¹ καὶ τοῦ Ἰω. Καρατζᾶ (1812-1818)².

Ἄλλὰ καὶ περὶ τοῦ στιχουργοῦ στερούμεθα εἰδήσεων. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Μιχ. Σχινᾶ φέρονται ὁ ὑπὸ τοῦ Eug. Rangabe μνημονευόμενος υἱὸς τοῦ Δημητρίου (1750-1842)³ καὶ ὁ γνωστός κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 καὶ κατόπιν διπλωματικὸς (ΚΠολις 1792 - Ἀθήναι 1870)⁴. Καίτοι ὁ τελευταῖος φέρεται καὶ ὡς στιχουργός⁵, μᾶλλον πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὁ πρῶτος, παραμείνας εἰς τὰς Παραδουναβίους περιοχάς, ὡς στιχουργὸς τῆς «*Περιογήσεως Ροσίου*».

5) σελ. 36-43: *Δημητρίῳ Μουρούζῃ*

Στιχούργημα ἐξ 108 δακτυλικῶν δεκασυλλάβων ὁμοιοκαταλήκτων στίχων, μετὰ τομῆς μετὰ τὴν πέμπτην συλλαβὴν⁶, δι' ὧν ὁ ἀνώνυμος στιχουργὸς ἐκφράζει τὸν θαυμασμόν του πρὸς τὸν Δημ. Μουρούζη (1768-1812)⁷, τοῦ ὁποῦ ζητεῖ τὴν προστασίαν καὶ ἀρωγὴν.

Ἄρχ.: *Θνητῶν ἐν κόσμῳ ἐξεδημουσα*

Τελ.: *εὐποίει πάλιν, μὴν ἀπαυδήσης.*

Ἄν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Δημ. Μουρούζης ἐγένετο Μέγας Διερμηνεὺς τῆς Ὑψηλῆς Πύλης τῷ 1808 καὶ ὅτι ἀπεκεφαλίσθη τῷ 1812⁸, πρέπει νὰ ἐνταχθῇ τὸ ἐν λόγῳ στιχούργημα ἐντὸς τῆς τετραετίας ταύτης.

1. Ἐ κ τ. Σ α ρ α φ ἰ δ ο υ, Αἰ ἐπὶ τῆς εποχῆς τῶν Φαναριωτῶν ἐπιδημίαι ἐν Μολδοβλαχίᾳ «*Ἱατρικὰ Χρονικά*», ἔτ. Γ', ἀρ. 7 (Ἰούλιος 1930), σ. 496.

2. Ἐ κ τ. Σ α ρ α φ ἰ δ ο υ, Αἰ ἐπὶ τῆς εποχῆς τῶν Φαναριωτῶν ἐπιδημίαι..., ἐνθ' ἀν., σ. 494. Περὶ τῶν λοιμῶν τούτων ἰδ. καὶ ὅσα σημειοῦνται ὑπὸ Διογ. Φωτεινοῦ, Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας..., τόμ. Β'. Ἐν Βιέννῃ 1818, σ. 377, 565-566.

3. (E u g. R a n g a b e), *Livre d'Or de la Noblesse Phanariote, en Grece, en Roumanie, en Russie et en Turquie*. Athenes 1892, σ. 123. Πρβλ. Ἐλ. Μπελιᾶ, Οἱ λόγιοι ἀδελφοὶ Δημ. καὶ Μιχ. Γ. Σχινᾶ, «*Μνημοσύνη*» Β' (1969), σ. 174, σημ. 1.

4. Ἐλ. Μπελιᾶ, Οἱ λόγιοι ἀδελφοὶ Δημ. καὶ Μιχ. Γ. Σχινᾶ, ἐνθ' ἀν., σ. 181 κ.ἐξ.

5. Ἐλ. Μπελιᾶ, Οἱ λόγιοι ἀδελφοὶ Δημ. καὶ Μιχ. Γ. Σχινᾶ, ἐνθ' ἀν., σ. 198-199.

Εἰς τὰ μνημονευόμενα τρία ποιητικὰ ἔργα, ας προστεθῇ καὶ τέταρτον: «*Ὡδὴ εἰς τὸν παναρωατοῦ καὶ σοφώτατον δεσπότην καὶ οἰκουμηνικὸν πατριάρχην κύριον Κύριλλον, αγαθόν τε τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους πατέρα καὶ φιλόμουσον ευεργέτην*», ἐν περ. «*Σαββατικά* Ἐπιθεώρησις» Α', ἀρ. 14 (11/13 Μαρτίου 1878), σ. 222-224.

6. Σημειῶ ὅτι ὁ ὑπ' ἀρ. 43 στίχος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μόνον λέξεις καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 52 στίχος εἶναι ἑλλιπής, ἔσως διότι δὲν ἠδυνήθη ὁ ἀντιγραφεὺς νὰ ἀναγνώσῃ πλήρως τὰς φράσεις τοῦ κειμένου.

7. (E u g. R a n g a b e), *Livre d'Or de la Noblesse Phanariote ...* ἐνθ' ἀν., σ. 89. Περὶ τῆς οἰκογενείας Μουρούζη ἰδ. καὶ Β. Α. Μυστακίδου, Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ Κουρουτσεσμέ, «*Παρνασσός*» 11 (1887), σ. 474-490. Μητρ. Ἡλιοπούλεως Γενναδίου, Ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ρεύματος (Ἀρναούτκιγι). Σταμπούλ 1949, σ. 174-176.

8. Ἰδ. Ἐπ. Σταματιάδου, Βιογραφίαι τῶν Ἑλλήνων Μεγάλων διερμηνέων

6) σελ. 44-45: «Ὁδὴ πένθιμος»

Στιχουργήμα αποτελούμενον ἐκ 4 πενταστίχων στροφῶν (ἐκ δακτυλικῶν δεκασυλλάβων καὶ ἔνεασυλλάβων στίχων), μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ τύπου: αβααβ. Ἐκφράζεται ἐνταῦθα ἡ ἐπικρατήσασα εἰς τὴν φύσιν θλίψις λόγῳ θανάτου διακεκριμένου ἀνδρός.

Ἄρχ.: *Γιατί ὁ Βόσπορος τὰ νερά του*

Τελ.: *τὴν ἐξοδὸν του τὴν λυπηράν.*

Ἄν τὸ ἀνώνυμον τοῦτο στιχουργήμα σχετισθῇ πρὸς τὸ ἀμέσως ἀνωτέρω, ἀποδοθῇ δηλ. εἰς τὸν θάνατον τοῦ Δημ. Μουρούζη (1812), τότε δύναται ἀκριβῶς νὰ ὀρισθῇ ὁ χρόνος συντάξεώς του.

7) σελ. 45-48: *Νικολάου Παρίου «Πρὸς τὴν Σχιναιδικὴν οἰκογένειαν»*

Στιχουργήμα αποτελούμενον ἐξ 24 τριστίχων στροφῶν (ἐκ δύο ἐπτασυλλάβων καὶ ἑνὸς ἑξασυλλάβου ἰαμβικῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τῶν δύο πρώτων στίχων ἐν ἑκάστη στροφῇ καὶ τοῦ τελευταίου στίχου κατὰ ζεύγη στροφῶν)¹.

Ἄρχ.: *Τὴν γλῶσσαν νὰ κινήσω*

Τελ.: *Ἑλλάδος οἱ υἱοί.*

Παρὰ τὸν τίτλον, πρόκειται κυρίως περὶ στιχουργήματος ἐπαινετικοῦ ἐνὸς μέλους τῆς οἰκογενείας Σχινᾶ, ἀνδρός, ὅστις (στρ. 22) «... ἴς τὰ ὑπουργεῖα / μέ τὸσην ἐξουσία / ἐστάθη ἰκανός». Ἴσως πρόκειται περὶ τοῦ Μιχ. Σχινᾶ, τοῦ ὁποίου ἡ πολιτικὴ δράσις ἐν Ἑλλάδι σημειοῦται κυρίως μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1831 καὶ 1834².

8) σελ. 49-50: Ἰ. Σχινᾶς πρὸς Ἰάκωβ(ον) Ρίζον

Ἐμμετρος εὐχαριστήριος ἐπιστολὴ (ἀποτελουμένη ἐξ 26 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας) διὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς τραγωδίας «Πολυξένη», μετὰ εὐμενεστάτων κριτικῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ κειμένου τοῦ δράματος.

Ἄρχ.: *Εὐχαριστῶ πού μ' ἔστειλες ἐχθὲς τὴν τραγωδίαν*

Τελ.: *ὄλοι κοινῶς συνεύχονται οἱ φίλοι μετ' ἐμένα.*

Ἡ «Πολυξένη» τοῦ Ἰακ. Ρ. Νερούλου ἔδημοσιεύθη τῷ 1814³. Ἡ χρο-

τοῦ Ὁθωμανικοῦ Κράτους. Ἀθήνησι 1865, σ. 161. Μ α ρ. Μ ι ν ὡ τ ο υ, Ἄγνωστο ἡμερολόγιο τῶν παραμονῶν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, «Ἑλληνικά» 3 (1930), σ. 480.

1. Ἡ 15ῃ στροφή παρουσιάζεται ἀτελής κατὰ τὴν μετρικὴν σύστασιν τῶν στίχων.

2. Ἐ λ. Μ π ε λ ι ᾶ, Οἱ λόγιοι ἀδελφοὶ Δημ. καὶ Μιχ. Γ. Σχινᾶ, ἔνθ' ἀν., σ. 185-188.

3. Ἰ α κ. Ρ ἰ ζ ο υ τοῦ ἄλλως Ν ε ρ ο υ λ ο ῦ, Πολυξένη, τραγωδία εἰς πέντε πρά-

νολογία λοιπὸν αὕτη εἶναι προσδιοριστικὴ τοῦ χρόνου συντάξεως τοῦ στιχουργήματος, ἂν μάλιστα θεωρηθῇ ὅτι δὲν ἀπεστάλη ἢ τραγωδία μετὰ ἱκανὸν χρόνον ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς. Τίς ὁ Ι. Σχινᾶς, ὁ στιχουργὸς τῆς ἐμμέτρου ἐπιτολῆς δὲν εἶναι εὐχερὲς νὰ προσδιορισθῇ¹.

9) σελ. 50-53: *Μῶμος*

Στιχουργήμα ἀποτελούμενον ἐκ 44 ἱαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας. Ὁ ἀνώνυμος στιχουργὸς περιγράφει τὰ προσόντα, διὰ τῶν ὁποίων ἐκόσμησαν κοινῇ ἀποφάσει οἱ θεοὶ νέαν τινά, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ψέξῃ ταύτην ὁ Μῶμος· ἀλλὰ καὶ πάλιν παρέμεινεν ὡς μειονέκτημα αὐτῆς ἡ σκληρότης τοῦ βλέμματος. Διὰ τοῦτο καὶ ἰκετεύεται αὕτη νὰ ρίψῃ «βλέμμα ἰλαρόν», ἕπερ δύναται καὶ νεκρὸν νὰ ἀναστήσῃ.

Ἄρχ.: *Οἱ θεοί, γιατί ὁ Μῶμος τοὺς ἐπέπληττε πολὺ*

Τελ.: *θέλεις ἀναστήσει ἓνα πληγωμένον και νεκρόν.*

Τὸ θέμα υπῆρξε προσφιλὲς εἰς τοὺς Φαναριώτας στιχουργοὺς καὶ τοὺς καλουμένους Προδρόμους τῆς μετέπειτα λογοτεχνικῆς δραστηριότητος².

10) σελ. 53-54: *Ἔρωσ νικώμενος*

Στιχουργήμα ἀποτελούμενον ἐκ 12 ἱαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας. Ἐνταῦθα ὁ ἀνώνυμος στιχουργὸς συγκρίνει τὴν δύναμιν τῶν βελῶν τοῦ Ἔρωτος, ἅτινα δὲν προκαλοῦν, κατ' αὐτόν, ὀπωσδήποτε «ἀνιάτον πληγὴν», πρὸς τὸ βλέμμα νέας τινός, ἕπερ υπῆρξε θανατηφόρον. Κατὰ ταῦτα ὁ Ἔρωσ, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ στιχουργήματος, ἠττήθη.

Ἄρχ.: *Ἔρωτα, ᾗς τὸ νὰ τοξευῆς διατί ἐσὺ θαρρεῖς*

Τελ.: *αὐτὴ μ' ἔκαμε ᾗς τὸ στήθος τὴν θανάσιμον πληγὴν.*

Ξεῖς διηρημένη. Ἐν Βιέννῃ 1814. Περί τοῦ συγγραφέως ἰδ. Ν. Ι. Λάσκαρη, Ἱστορία τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου, τόμ. Α'. Ἀθήναι 1938, σ. 102-112, 126-140.

1. Τὰ ὑπὸ τοῦ [E u g. R a n g a b e], *Livre d'Or de la Noblesse Phanariote* (σ. 123 κ. ἐξ.) παρεχόμενα στοιχεῖα περὶ μελῶν τῆς οἰκογενείας Σχινᾶ—καὶ τὸ ὅλον περὶ αὐτῶν κεφάλαιον τοῦ ἔργου του—εἶναι πενιχρά. Ἐπίσης ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς Ἐλ. Μπελιᾶ («Οἱ λόγιοι ἀδελφοὶ...», ἐνθ' ἀν.,) δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὑρεθοῦν στοιχεῖα περὶ τῆς ἀκριβοῦς σχεσεως τοῦ Ἰωάννου υἱοῦ Δημητρίου, τοῦ Ἰωάννου υἱοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ Ἰωάννου υἱοῦ Γεωργίου (ἃς σημειωθῇ ὅτι ὑπὸ τῆς συγγραφέως δὲν χρησιμοποιεῖται τὸ ἔργον τοῦ Eug. Rangabe...). Ἐνδιαφέρον εἶναι πάντως νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι ὑπὸ Μιχ. Σχινᾶ ἐδημοσιεύθη δριμυτάτη κριτικὴ κατὰ τοῦ ἔργου τοῦ Νερούλου ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίας του (ἰδ. «Θεατῆς», φ. 1 (25 Ὀκτωβρίου 1836), σ. 22 κ. ἐξ.).

2. Πρβλ. Ἀθ. Χριστοπόπουλου, Ἔρωτας ἀπολογούμενος, «Λυρικὰ» (Βιέννη) 1811 (= «Ἀπαντα», ἔκδ. Γ. Βαλέτα. Ἀθήνα 1949, σ. 279 κ. ἐξ.). Γ. ΣακελλARIOU, *Ὀνειρον ἢ Ἀθῆνας θριαμβος, «Ποιημάτων»*. Ἐν Βιέννῃ 1817, σ. 189-212.

Ἡ μικρὰ ἔκτασις τῶν δύο στιχοῦργημάτων, ὑπ' ἀρ. 9 καὶ 10, δὲν ἐπιτρέπει τὴν συναγωγὴν ἀσφαλῶν συμπερασμάτων, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὕφους αὐτῶν, περὶ τοῦ συγγραφέως ἀμφοτέρων, παρὰ τὴν παρουσίαν καὶ φραστικῶν τινων ὁμοιοτήτων, ὧς:

με τὰ βέλη τῶν ματιῶν σου ...
σαῖττευεις τὰς καρδίας, τόσον λέγ' εἶσαι σκληρὰ
(«Μῶμος», στ. 37-38)
ρίψε, φίλε, τὴν φαρέτραν καὶ τὰ βέλη τὰ σκληρὰ
καὶ τὰ τόξα...
(«Ἔρωσ νικώμενος», στ. 5-6).

11) σελ. 54-62: Ἐνύπνιον: Θύρσις καὶ Χλόη

Στιχοῦργημα εἰδυλλιακοῦ χαρακτῆρος, ἀποτελούμενον ἐξ 110 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων¹, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας. Ὁ Θύρσις, ἐπηρεασθεὶς καὶ ἐκ νυκτερινοῦ ονείρου, ἐκφράζει, παραπονούμενος πρὸς τὴν Χλόην, τὴν ἀμφιβολίαν του διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν εἰλικρίνειαν τῶν αἰσθημάτων της, ἀλλ' ἐκείνη, ἀνταποδίδουσα τὰ παράπονα, τὸν διαβεβαίωσεν περὶ τῆς ἰδικῆς της ἀφοσιώσεως.

Ἄρχ.: Θ: Καλή σου μέρα, μάτια μου· τί ἔκαμες ὡς τώρα;
Τελ.: <Χλ.> ὡσάν τρελὴ ὀλογυρνᾶ, χάνω τὰ λογικά μου.

Τὸ εἶδος εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ στιχοῦργημα τοῦτο ἦτο προσφιλέσ εἰς τὴν ποίησιν τοῦ ἀρχομένου ΙΘ' αἰῶνος².

12) σελ. 62-70: Τὸ ἐν Δόρῃ ξύρισμα

Τὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐξ 114 τροχαϊκῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας³, δι' ὧν περιγράφεται, μετὰ πολλῶν λεπτομερειῶν καὶ ἱκανῆς σατιρικῆς διαθέσεως, ὁ τρόπος ξυρίσματος τοῦ ἀνώνυμου στιχοῦργοῦ ὑπὸ ἀδαοῦς φίλου του.

Ἄρχ.: <-υ> ὕδατα καὶ τάλλα εἰς τῆς Δόρῃς τὰ λουτρά
Τελ.: εἰς τιμίας αὐτοῦ χεῖρας τὸ παρὸν μαστρυρικόν.

1. Σημειῶ, ὅτι ὁ στίχος 101 δὲν εἶναι πλήρης, ἰσως διότι ὁ ἀντιγραφεὺς δὲν κατώρθησε νὰ ἀναγνώσῃ τὴν προτελευταίαν λέξιν τοῦ κειμένου.

2. Πρβλ. ἀνάλογον ἀνεπίγραφον ποίημα μεταξὺ Νερίνης καὶ Φιλάντου ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Niebuhr, περὶ ἧς ἰδ. Σ. Κ ο υ γ έ α, Ἡ πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ τὰ δημοτικά τραγούδια τῶν Ἑλλήνων ἀγάπη τοῦ Niebuhr, («Ἑλληνικά») 12 (1953), σ. 286.

3. Κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ κειμένου παρελείφθησαν ὑπὸ τοῦ ἀντιγραφέως, ἰσως λόγω δυσχερείας εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ γγφ. ἢ ἐξ ἀμελείας αὐτοῦ αἱ πρῶται συλλαβαὶ τῶν στίχων 1 καὶ 33 καὶ μία λέξις (προφανῶς ἡ ἄντων. τι) ἐκ τοῦ στίχου 84.

Εἰς τὸ κείμενον παρεμβάλλονται καὶ παροιμιώδεις ἐκφράσεις, ὡς:

γινετ', εἶπα, ἐν ἀνάγκῃ κωπηλάτης ὁ προωρεὺς
(στ. 20)

ἢ παροιμίαι, ὡς:

μή, γαγὼν ὄλον τὸν ὄνον, ἀπανδᾶς εἰς τὴν οὐρὰν
(στ. 90)

13) σελ. 70-72: *Νικολάου Παπαδοπούλου «Ἀθηνᾶς οδοιορία»*

Στιχοῦργημα ἀποτελούμενον ἐκ 30 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας, ἐνθα περιγράφεται ἡ κατὰ τινα χιονώδη νύκτα ἄφιξις εἰς τὸν οἶκον τοῦ στιχοῦργοῦ γυναικός, ἣτις, φιλοξενηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, ἀποκαλύπτεται τὴν αὐγὴν ὡς ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ.

Ἀρχ.: Ὀπότ' Ἀστραίου καὶ Ἡοῦς υἱὸς ὁ χιονώδης

Τελ.: ἐπῆγε πρὸς τὸν μάκαρα καὶ Δία τῆς πατέρα.

14) σελ. 72-78: *Τοῦ αὐτοῦ [Νικ. Παπαδοπούλου] «Εἰς τὸ ἔαρ»*

Στιχοῦργημα ἐξ 90 δακτυλικῶν δεκασυλλάβων ὁμοιοκαταλήκτων στίχων, μετὰ τομῆς μετὰ τὴν πέμπτην συλλαβὴν, δι' ὧν ἐξυμνεῖται τὸ ἔαρ, καὶ περιγράφεται ἡ κατ' αὐτὸ φύσις.

Ἡ μνεία τοῦ Ἄρεως, τῆς Δίκης, τῆς Περσεφόνης, τῆς Δήμητρος, κ.ἄ. στοιχείων, ἐκ τῆς ἀρχαιότητος εἰλημμένων, ἀποδεικνύουν τὴν ἀρχαιομάθειαν τοῦ στιχοῦργοῦ.

Ἀρχ.: Τὸ ἔαρ ψάλλω, ποὺ πεδιάδας

Τελ.: χαιρέτω ἔτι καὶ ὄλ' ἡ κτίσις.

15) σελ. 78-82: *Τοῦ αὐτοῦ [Νικ. Παπαδοπούλου] «Περιγραφή Κλουπίου»*

Τὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐκ 56 τροχαϊκῶν οκτασυλλάβων ὁμοιοκαταλήκτων στίχων, δι' ὧν παρέχεται εἰκὼν τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τῆς περιοχῆς, μάλιστα διὰ τῆς περιγραφῆς τῆς ἀμφιέσεως καὶ τῶν ἠθῶν τῶν γυναικῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην τὸ ἐν λόγῳ στιχοῦργημα παρουσιάζει ἱκανὸν ἐνδιαφέρον.

Ἀρχ.: Εἰς τὸ Κλούπι, ἂν συχνάξης

Τελ.: ν' ἀπολαύσῃ, ὁ ποθοῦσι.

16) σελ. 82-86: *Τοῦ αὐτοῦ [Νικ. Παπαδοπούλου] «Βακχικόν»*

Στιχοῦργημα ἐξ 62 τροχαϊκῶν οκτασυλλάβων στίχων, μεθ' ὁμοιοκατα-

ληξιάς¹, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ποιητὴς καλεῖ τοὺς φίλους καὶ ὀπαδοὺς τοῦ Βάκχου εἰς οἴνοποσίαν καὶ διασκέδασιν.

Ἄρχ.: *Φίλοι, ὀπαδοὶ γενναῖοι*

Τελ.: *ξανακράξωμεν συμφώνως.*

Πολλοὶ στίχοι τοῦ στιχουργήματος παρουσιάζουν ἀντιστοιχίαν πρὸς ἀναλόγους τοῦ Ἄθων. Χριστοπούλου²:

*Δεν ἀκοῦτε πῶς φωνάζει
Βάκχος τώρα καὶ μᾶς κρᾶζει
(στ. 5-6)*

*με ποτηρία εἰς τα χερια
τρῆξατε ὡς μὲ μαχαίρια
(στ. 7-8)*

*Τὸ κρασί μας τὸ μοςχᾶτο
πιῆτε, πιῆτε καὶ χαρῆτε
(στ. 12-13)*

*ρίψατε καὶ τὲς φροντίδες
καὶ τὲς μάταιες ἐλπίδες
(στ. 19-20)*

*μὴν ἀκοῦτε ἄλφα, βῆτα
γάμμα, δέλτα καὶ τὸ ζῆτα
τῶν δασκάλων φλυαρίες
καὶ τρελλῶν μωρολογίες
(στ. 25-28)*

*᾽ς τὴν φωτιά καὶ τὰ βιβλία
(στ. 29)*

*Τίτυροί μου, τί κοιμᾶστε;
Νά, ὁ Βάκχος σᾶς φωνάζει
(«Παρακίνησι», 1-2, σ. 272)*

*τὲς γαβάθες σὰ μαχαίρες
ξεσπαθῶστε μιὰ φορὰ
(«Μονομαχία», 2-3, σ. 271)*

*Πιέτε, νέοι, πιέτε, νέες
[.....]
καὶ ἀθάνατο μοςχᾶτο
(Ἐνεπίγραφον [ΠΓ'], 13, 16, σ. 273)*

*τότε παύουν οἱ φροντίδες
τότε σβήνουν οἱ ἐλπίδες
(«Μακαριότητα», 7-8, σ. 259)*

*τί ᾽ν τὸ ἄλφα καὶ τὸ βῆτα
καὶ τὸ ζῆτα καὶ τὸ ἦτα;
[.....]
θέματ' ἄρρατα γραμμένα
[.....]
καὶ δασκάλων λαλαλὰ
(«Σπουδὴ», 4-5, 27, 29, σ. 265)*

*Ἐξω, ἔξω τὰ βιβλία.
᾽Σ τὴ φωτιά ἢ φλυαρία!
(«Βαρελοθήκη», 1-2, σ. 257)*

1. Εἰς τον στίχον 53 ἡ λέξις *κρασάκι* ἔχει γραφῆ ἑσφαλμένως *κράκι* κατὰ τὴν κατωτέρω καταγραφὴν τοῦ στίχου ἢ λέξις ἀποκατεστάθη.

2. Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν: Ἄ θ ὠ ν. Χ ρ ι σ τ ὀ π ο υ λ ο ς «Ἄπαντα». Ἐνεστύλωσε Γ. Βαλέτας, Ἀθήνα 1969. Εἰς τὴν ἀριστερὰν στήλην τίθενται οἱ στίχοι τοῦ χγφ. καὶ εἰς τὴν δεξιὰν οἱ ἀντίστοιχοι τοῦ Χριστοπούλου. Κύριον παραμένει τὸ θέμα τῆς γενικωτέρας ἀλληλεπιδράσεως τῶν Ἀνακρεοντείων στιχουργημάτων τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ ΠΗ' καὶ τοῦ πρώτου τετάρτου τοῦ ΙΘ' αἰῶνος' πρὸς ἐξαγωγήν ὅμως ἀσφαλῶν συμπερασμάτων καὶ διατύπωσιν ἀντικειμενικῆς κρίσεως εἶναι ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ συστηματικὴ συγκέντρωσις καὶ μελέτη τῶν ἐν λόγῳ νεοελληνικῶν κειμένων.

πῶς ἀφίρουν τὴν βαρέλα
τῶν κακῶν παρηγορίαν
καὶ μεγίστην ευθυμίαν!
(στ. 38-40)

τὸ κρασί μας λυπηθῆτε!
(στ. 42)

με κισσὸν στεφανωμένοι
(στ. 45)

Μὲ τὲς πλόσκες, με γαράφες
μὲ κλοντήρια, μὲ γαβάθες
(στ. 51-52)

Τὸ κρασάκι μας νὰ πιοῦμε
διὰ νὰ συνευφρανθοῦμε
(στ. 53-54)

πτωχῶν παρηγορητρα
[.....]
τῆς λύπης ευθυμία
[.....]
γλυκόστομη λαίνα!
(«Λιτανεία», 2, 7, 14, σ. 268-9).

τὴν κανάτα δὲν λυπᾶσθε;
(«Παρακίνησι», 3, σ. 272)

μὲ κισσὸν στεφανωμένες
(«Τρύγος», 2, σ. 272)

Νὰ ᾽ν' γεμάτα τὰ κροντήρια,
οἱ γαβάθες, τὰ ποτήρια
(«Γεμάτο», 13-14, σ. 271)

βάλτε νὰ πιοῦμε
νὰ εὐφρανθοῦμε
(«Κέρασμα» 3-4, σ. 269)

Ποῖος ὁ στιχουργὸς Νικ. Παπαδόπουλος δὲν δυνάμεθα ἀκριβῶς νὰ προσδιορίσωμεν. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο φέρεται ἀνὴρ «θεραπεύων τὸν κερδῶον ἄμα καὶ τὸν λόγιον Ἑρμῆν», γεννηθεὶς ἐν Ἡπείρῳ τῷ 1769 καὶ ἀποθανὼν ἐν ΚΠόλει τῷ 1819¹. Ἄν εἶναι δυνατὸν νὰ ταυτισθῆ πρὸς αὐτὸν ὁ ἐν τῷ χγφ. ἀναφερόμενος, τότε προστίθενται εἰς τὰ ἤδη γνωστὰ ἔργα αὐτοῦ («Ἐρμης ὁ Κερδῶος» Βενετία 1815-1816, «Ἐμπορικὸς κῶδις τῆς Γαλλίας» Βιέννη 1817, κ. ἄ.) καὶ τὰ ἐνταῦθα καταγεγραμμένα στιχουργήματα.

17) σελ. 86-88: Αἱ Παρθένοι τοῦ Μισολογγίου

Στιχούργημα ἀποτελούμενον ἐκ 30 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων, μεθ' ομοιοκαταληξίας. Ἐμφανίζονται αἱ παρθένοι τοῦ Μεσολογγίου, μετὰ τὴν Ἑξοδον (1826), ὑπόδουλοι πλέον, καί, ἀφοῦ διατυπώσουν ἀποστροφὴν πρὸς τὰς ψυχὰς τῶν ἐνδοξων ἀποθανόντων, ἐπικαλοῦνται τοὺς Σουλιώτας ὡς ἐλευθερωτάς.

1. «Βίος τοῦ μακαρίτου Παπαδοπούλου συγγραφεὶς ὑπὸ τοῦ ἐν ΚΠόλει ἐμπόρου κυρίου***, περ. «Μέλισσα» 1819, σ. 315-328. (Κατὰ τὴν Σ. Ἀνωιάδου, Ἐμμανουὴλ Ἀνωιάδης, ὁ ἀγωνιστής, ὁ δημοσιογράφος: 1791-1863. Ἀθήναι 1971, σ. 19, συντάκτης τῆς νεκρολογίας εἶναι ὁ Ἐμμ. Ἀνωιάδης). Κ. Π. Λαζαρίδης, Ὁ Τραπελοβίτης Νικόλαος Παπαδόπουλος, «Ἡπειρωτικὴ Ἔστια» 11 (1962), σ. 616-620 (ἀγνωεῖται ἢ ὑπὸ τοῦ ἀωνύμου Κωνσταντινουπολίτου νεκρολογία τοῦ Νικ. Παπαδοπούλου).

Ἄρχ.: Θεέ, τί καταδίκη! Που εἴμεθα λοιπόν;

Τελ.: καὶ νὰ ἐκδικηθῆτε τὸ γένος σας κ' ἡμᾶς.

Ποιητῆς τοῦ ἀνωτέρου τούτου στιχοῦργήματος εἶναι ὁ Ἰάκ. Ρ. Ραγκαβῆς,¹ ὅστις καὶ τὸ ἔχει περιλάβει εἰς τὸν β' τόμον τῶν «Ποιημάτων» του, ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ αἰχμαλωτισθεῖσαι νεάνιδες τοῦ Μεσολογγίου»².

Κατωτέρω σημειοῦνται ἀνά στίχον αἱ παρατηρούμεναι διαφοραὶ μεταξὺ ἐντυπου ἐκδόσεως καὶ χειρογράφου· (προτάσσεται ἡ γραφὴ τῆς ἐκδόσεως):

3 Μισολόγγι: Μεσολόγγι

10 Ἰδέτε τὰ δεινά μας: ἰδῆτε τὴν σκλαβιά μας

12 τῶν τέκνων σας τὸ αἶσχος: τὸ αἶσχος τῶν παιδιῶν σας

13 ἀθλήσατ : ἀθλήσετ'

21 οἱ ἥρωες: ἥρωες

24 κ' εὐθύς: καὶ μόνον

25 μένει: εἶναι

26 τὸν ρύπον: τὸ αἶσχος

28 ἀλύσεις: ἀλύσους

30 ἐμᾶς: ἡμᾶς

18) σελ. 88-91: Ἰωάννου Χαβιαρᾶ «Εἰς τὴν ανεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος»

Τὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐξ 26 ἰαμβικῶν ἐνδεκασυλλάβων ὁμοιοκαταλήκτων στίχων (ἄρχ.: Παιῖδες τῶν Ἑλλήνων, ὁμοθυμαδόν), εἰς τοὺς ὁποίους ἔπονται τρεῖς τετραστίχοι στροφαὶ (ἐκ τριῶν ἑπτασυλλάβων καὶ ἑνὸς ἑξα-συλλάβου ἰαμβικῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου ἐν ἐκάστη στροφῆ)· μεθ' ἐκάστην στροφὴν ὡς ἐπωδὸς τὸ δίστιχον:

νὰ δώσωμεν νῦν δόξαν ὅλοι ᾽ς τὸν ποιητῆν
διὰ τὴν τῆς Ἑλλάδος ἀνάστασιν αὐτήν³.

Τὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖ προτροπὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας νὰ ψάλουν ὕμνον ἐπὶ τῇ ἀνεξαρτησίᾳ των.

19) σελ. 91-95: Ἐξορμητήριος πρὸς τοὺς Ἕλληνας

Τὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐκ 16 τετραστίχων στροφῶν (ἐκ τριῶν πεντασυλλάβων καὶ ἑνὸς τετρασυλλάβου τροχαϊκῶν στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας

1. Περὶ τοῦ Ἰάκ. Ρίζου Ραγκαβῆ ἰδ. [Ἄλ. ξ. Ρ. Ραγκαβῆ], Βίος Ἰάκ. Ρίζου-Ραγκαβῆ <Πρόλογος εἰς τὴν μετάφρασιν ὑπὸ Ἰάκ. Ρ. Ραγκαβῆ τοῦ ἔργου:> Βιργιλίου «Αἰνείας», τόμ. Α'. Ἐν Κ)Πόλει 1871, σ. ε'-ζ'. [Ἄνω νόμω], Ἰάκ. Ρίζου-Ραγκαβῆς, «Ἡμερολόγιον» Κ. Σκόκου, 1892, σ. 241-246.

2. Ἰάκ. Ρίζου Ραγκαβῆ, Ποιήματα [. . .], τόμος δεύτερος. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογρ. Ἄ. Κορομηλᾶ 1836, σ. 251-252.

3. Τὸ δίστιχον παραλλάσσει εἰς τὴν τελευταίαν στροφὴν: Νὰ δίδωμεν τὴν δόξαν κ.λπ.

τοῦ δευτέρου πρὸς τὸν τρίτον ἐν ἐκάστη στροφῇ καὶ τοῦ τελευταίου κατὰ ζεύγη στροφῶν).

Ἄρχ.: Δέν εἶν (ν)τροπή μας

Τελ.: εἰς τὴν φωτιά.

Τὸ στιχοῦργημα τοῦτο ἔχει δημοσιευθῆ εἰς τὰ «Ἑλληνικά Χρονικά» τοῦ Μεσολογγίου (12 Μαρτίου 1824)¹, μὲ τὰς ἐξῆς διαφορὰς (προτάσσεται ἡ γραφή τῆς ἐντύπου ἐκδόσεως):

α' 2 μην: μῆ || κινουόμεν: κινουόμε

α' 3 καρτεροῦμεν: καρτεροῦμε

δ' 2 ἀδιαφοροῦμεν: ἀδιαφοροῦμε

δ' 3 Θωροῦμεν: θωροῦμε

ς 2 ρέμα: ρεῦμα

ι' 3 ὅποιον ᾽δῶ: ὅποιον

ια' 1 γυμνωμένο: γυμνωμένον

ια' 2 νεκρόν: νεκρὸ

ιγ' 2 γενιά[ν] του: γονίη του

ιε' 1 παῦ· η <ν>τροπή μας: πᾶμ' εἶν' <ν>τροπή μας

20) σελ. 95-100: Νικολάου Παπαδοπούλου «Πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ὁδὴ διεγερτικῆ»

Στιχοῦργημα ἀποτελούμενον ἐξ 24 τριστίχων στροφῶν (ἐκ δύο οκτασυλλάβων ὁμοιοκαταλήκτων καὶ ἐνὸς ἑπτασυλλάβου τροχαϊκῶν στίχων· οἱ ἑπτασύλλαβοι ὁμοιοκαταληκτοῦν κατὰ ζεύγη στροφῶν).

Ἄρχ.: Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήνων

Τελ.: καίει τῶν Τουρκῶν φυλάς.

Μεθ' ἐκάστην δευτέραν στροφήν, ὡς ἐπωδός, οἱ στίχοι:

Λάβετε τὰ σπαθιά

γιὰ τὴν Ἑλευθεριά.

Ἵθωμανῶν σκληρῶν τὸ αἶμα

ᾶς τρέξει προ ποδῶν.

Τὸ στιχοῦργημα ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν θουρίων, κυκλοφορουμένων διὰ χγφ. ἢ ἐντύπων ἐκδόσεων. Ἄλλως τε οἱ αὐτοὶ ἢ παρεμφερεῖς στίχοι του ποιήματος τούτου εὐρίσκονται καὶ εἰς ἕτερα ἀνάλογα κείμενα τῆς αὐτῆς εποχῆς. Σημειῶ ὠρισμένας ἀντιστοιχίας ὅλως ἐνδεικτικῶς (εἰς τὴν ἀριστερὰν στήλην καταγράφονται στίχοι τοῦ χγφ. καὶ εἰς τὴν δεξιὰν στίχοι ποιήσεων τῆς

1. Κατὰ τὴν ἀνατύπωσιν τῆς ἐφημερίδος, τῷ 1840, ἐν σ. 26,

συλλογῆς « Ἄσματα καὶ πονημᾶτια διαφόρων », ἐκδοθείσης ἐν Ἰασίῳ τῷ 1821¹⁾:

Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήνων
τῶν ἐξακουστῶν ἐκείνων.
(α' 1-2)

Ἄνανδροι τὸ νὰ δειχθῶμεν
δοῦλοι καὶ νὰ λογισθῶμεν
εντροπῆ εἰν' εἰς ἡμᾶς
(ζ' 1-3)

Οἱ προπάτορες μας κρᾶζον
νεκροὶ ὄντες καὶ προστάζον
ἦτοι « τὰν ἢ ἐπὶ τὰν »

Ἰδιον εἶναι Ἑλλήνων
ἡμῶν ἀπογόνων ἰκείνων
τὸ ἐντίμως τελευτᾶν
(ια' 1-3 -ιβ' 1-3)

Τρέξατε σεῖς τώρα, Πέρσαι,
καὶ ἐσεῖς, δυνάσται Ξέρξαι,
νὰ ἰδῆτε πὼς γεννᾶ

ἢ Ἑλλάς ἐκλελεγμένους
ἥρωας εὐφημισμένους
τώρα πάλιν καὶ βοᾷ.
(ιε' 1-3, -ις' 1-3)

Ἄρης τώρα ἐκατέβη
καὶ δεν θέλει νὰ ἀνέβη

Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήνων
(I', α' 1, σ. 49)

Ἄπόγονοι Ἑλλήνων
τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων
(Z', γ' 1-2, σ. 45)

Οἱ ἀπόγονοι Ἑλλήνων
θαυμαστῶν ἀνδρῶν ἐκείνων
(B' 68-69, σ. 33)

Ἐντροπῆ νὰ ζῶμεν δοῦλοι
καὶ αἰχμάλωτοι ἡμεῖς
(I', δ' 4 5, σ. 50)

Ὁ Λυκοῦργος μᾶς φωνάζει
ἐκ τοῦ Ἄδου καὶ προστάζει,
ἦτοι « τὰν ἢ ἐπὶ τὰν »
(I', ε' 1-3, σ. 50)

Οἱ προπάτορες φωνάζον
καὶ αἰχμάλωτοι προστάζον
νὰ μὴν ζῶμεν εἰς τὴν γῆν.
ἌἘλεύθεροι ἔς τὸν κόσμον
ἢ ἔς τὸν Ἄδην μὲ τιμὴν
(I', ς' 1-5, σ. 50)

Ἄς ἰδοῦν πάλιν οἱ Πέρσαι
Ξέρξαι τε καὶ Ἄρταξέρξαι
καὶ Δαρεῖοι βασιλεῖς
ὅτι ζοῦν οἱ Αἰωνίδαί
τώρα καὶ Θεμιστοκλεῖς.
(I', ιε' 1-5, σ. 52)

Ἄρης ἤδη ἀκμαζέτω,
δάφνας Ἄθηνᾶ φερέτω

1. Ἰδ. N. Camariano, Ἄσματα καὶ πονημᾶτια διαφόρων. Chansons et opuscules patriotiques, publiées a Jassy en 1831 par un Hetairiste. Reedition, avec une etude introductive. Bucarest 1966.

μόν' τυράννους ἀπειλεῖ

καὶ τὴν νίκην συνεργόν του
ἔλαβε καὶ βοηθόν του
καὶ παντοῦ μᾶς βοηθεῖ.

Ἡ Παλλὰς καὶ Μοῦσαι πάλιν,
ὄλαι μὲ χαρὰν μεγάλην
τρέχουν τώρα εἰς ἡμᾶς.
(κα' 1-3 -κγ' 1-3)

Λάβετε τὰ σπαθιά
γιὰ τὴν Ἐλευθεριά.

Ἵθωμανῶν σκληρῶν τό αἷμα
ᾧς τρέξῃ πρὸ ποδῶν
(ἐπωδός)

καὶ ελαίας ἡ Παλλὰς.
Ζήτω δε καὶ εὐτυχεῖτω
ἡ πανένδοξος Ἑλλάς.
(Γ', κγ' 1-5, σ. 53)

Ἑλληνες, ἄγετε·
τὰ ὄπλα λάβετε·

ποταμηδὸν τὸ αἷμα | ας τρέξῃ πρὸ
ποδῶν.

(Β' 9-11, σ. 32)

Τὰ ὄπλα λάβωμεν,
Ἑλληνες, ἄγωμεν.
ποταμηδὸν εχθρῶν τὸ αἷμα
ᾧς τρέξῃ πρὸ ποδῶν
(Ια' 6-9, σ. 49)

Τὰ παραδείγματα εἶναι δυνατὸν νὰ ἀυξηθοῦν καὶ αἱ ἀντιστοιχίαι νὰ ἐπε-
κταθοῦν καὶ εἰς ἄλλας συλλογὰς ἀναλόγων στιχουργημάτων. Νομίζω ἄλλως τε
ὅτι μόνον ὅταν προηγηθῇ τοιαύτη συστηματικὴ ἐργασία, θὰ καταστῇ δυνατὴ
ἡ παρακολούθησις τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς διαδόσεως τῶν ασμάτων κατὰ περιο-
χάς, ἐνδεχομένως δὲ καὶ ἡ διαπίστωσις τῶν πηγῶν ἢ τῆς προελεύσεώς των.

21) σελ. 101-128: α' Ἐπιστολή, εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς βασιλεῖς, περὶ
ανεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος· στιχουργηθεῖσα μὲν γαλλιστὶ παρὰ *I. Γ. Βιεννέ*,
Καπιτάνου τοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ βασιλικῷ σώματος, *Μαιόρου Καβαλλιέρου*
τοῦ ἁγίου *Λουδοβίκου*, μέλους τῆς φιλοτεχνικῆς Ἑταιρείας, μέλους τῆς ἐν *Πα-*
ρισίῳ Ἑταιρείας τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας· μεταφρασθεῖσα δὲ ὅσον οἶόν
τε ἀκριβῶς εἰς τὴν καθομιλουμένην ἡμῶν διάλεκτον, διὰ στίχων πολιτικῶν δε-
καπεντασυλλάβων παρὰ *Γ. Δ. Κ.*

Ἡ μετάφρασις ἀναπτύσσεται εἰς 436 ἰαμβικούς δεκαπεντασυλλάβους
στίχους μεθ' ὁμοιοκαταληξίας¹.

Ἄρχ.: ὦ ἄνακτες χριστόννομοι, εὐθὺς εἰς τάρματα σας

Γελ.: εἰς τὸν αἰῶνα τὸν χρυσοῦν ἐκείνου τοῦ Ἀστρέως.

1. Τῆς μεταφράσεως προτάσσεται — εἰς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν — δίστιχον τοῦ Βιργιλίου,
το ὁποῖον ὁ Γάλλος ποιητὴς παραθέτει εἰς τὴν λατινικὴν.

‘Ο Γάλλος φιλέλλην λόγιος και πολιτικός Jean-Pierre-Guillaume Vernet (1777-1868)¹, δια τοῦ ἐκδοθέντος ἐν Παρισίοις τῷ 1821 ποιήματος του², ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς βασιλεῖς και ζητεῖ νὰ στραφοῦν οὗτοι κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν πρὸς ἐκδίκησιν τῶν προσβολῶν, τὰς ὁποίας “Ἕλληνες και Εὐρωπαϊοὶ παρ’ αὐτῶν ἔλαβον, νὰ θεωρήσουν τὸν ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων οὐχι ὡς ἐπανάστασιν ὑπηκόων κατὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν, ἀλλ’ ὡς ἀντίδρασιν κατὰ βαρβάρων κατακτητῶν και νὰ ἀνταποδώσουν τὴν εὐεργεσίαν, τὴν ὁποίαν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔλαβον, ὡς κληρονόμοι τῶν τεχνῶν και τῶν νόμων ἐκείνων, ἐνισχύοντες τὸν δίκαιον ἀγῶνά των, ὥστε νὰ ἐπανεύρη ἡ Ἑλλάς τὴν ἀρχαίαν αἴγλην.

‘Ο ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Γ.Δ.Κ. κρυπτόμενος Ἑλλην μεταφραστῆς ἀποδίδει τὸ γαλλικὸν πρωτότυπον (ἀποτελούμενον ἐκ 222 δωδεκασυλλάβων ὁμοιοκαταλήκτων στίχων) διὰ διπλασίου σχεδὸν ἀριθμοῦ στίχων και τοῦτο οφείλεται εἰς τὴν κατὰ κανόνα ἀνάπτυξιν τοῦ ξένου κειμένου διὰ προσθηκῶν, ἴδια ὅταν πρόκειται περὶ προσβλητικῶν κατὰ τῶν Τούρκων φράσεων, εἴτε δι’ ἐπεξηγηματικῶν τῆς βασικῆς φράσεως τοῦ γαλλικοῦ ποιήματος σχολίων (συνήθως διὰ συνωνύμων ἢ παραλλήλων προτάσεων) πρὸς ἑξαρσιν τῆς σημασίας της.

Συχνὰ ἡ ἀνάπτυξις γίνεται κατ’ ἀναλογίαν ἐνὸς γαλλικοῦ πρὸς δύο ἐλληνικοὺς στίχους, ὁπότε τὸ πρῶτον ἡμιστίχιον ἀποδίδεται δι’ ἐνὸς στίχου και τὸ δεύτερον δι’ ἑτέρου³, σπανιώτερον δὲ διὰ πλειόνων⁴. Ἐλάχιστοι δ’ εἶναι αἱ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Ἑλλην μεταφραστῆς ἀποκλίνει τοῦ πρωτοτύπου, παραλείπων φράσεις⁵ ἢ μεταβάλλων ταύτας⁶.

22) σελ. 128-133: Πρὸς φίλον. Περὶ τοῦ τραγικοῦ πάθους

Τὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐξ 70 ἱαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στί-

1. ‘18. M. Tournoux, J. - P. - G. Vernet, «Grande Encyclopedie», t. 31, σ. 970. Hugo Thiemé, Bibliographie de la Litterature Française, t. II, σ. 972-973. — <Bibliothèque Nationale> Catalogue General imprime», t. 208, σ. 863-879.

2. J. P. - G. Vernet, Épitre aux rois de la Chretiente, sur l’indépendance de la Grece, suivi de l’Épitre a Morellet, sur la Philosophie du 18e siecle. A Paris 1821.

3. Π.χ.: *Proclamez son reveil et son independance* (στ. 201):

Παντοῦ κηρύξαιτε αὐτοῦ τὴν παλιγγενεσίαν.

παντοῦ επικυρώσατε τὴν ανεξαρτησίαν (στ. 397-398).

4. Π.χ.: *Jusqu’au fond des enfers ma voix eut retenti* (στ. 75):

Ἄν εἶχ’ αὐτὴν τὴν δύναμιν, ἤθελον ἐμβοήσει,

ἢ δὲ φωνὴ μου βέβαια ἤθελεν ενηχήσει,

καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα μυχῶν τῶν Τυρταρείων,

τῶν φοβερῶν τοῦ Πλουτωνος ἐν Ἀθῆναι βασιλείων (στ. 139-142).

5. Π.χ.: *Les peres par les fils trahis et mutiles* (στ. 55):

Πατέρας θέλομεν ἰδεῖ πολλοὺς πεφορνεμένους (στ. 105).

6. Π.χ.: *... depuis trois cents ans* (στ. 71):

Εἶν’ ἔτη τετρακόσια ... (στ. 133)

χων¹ μεθ' ὁμοιοκαταληξίας· μετὰ τοὺς ὑπ' ἀρ. 44 καὶ 66 στίχους ὁ ἀνώνυμος στιχουργὸς παρεμβάλλει ἀνὰ μίαν τριστίχον στροφὴν καὶ διὰ τεσσάρων τριστίχων στροφῶν συμπληρώνει τὸ κείμενον· (αἱ τριστίχοι στροφαὶ ἀπαρτίζονται ἐκ δύο οκτασυλλάβων καὶ ἑνὸς ἑπτασυλλάβου τροχαϊκῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου ἐν ἑκάστη στροφῇ καὶ τοῦ τελευταίου κατὰ ζεύγη στροφῶν)².

Ἄρχ.: Φοίττω καὶ κατακόπτομαι, τον θάνατον τζιρίζω

Τελ.: (διὰ τῆς τριστίχου στροφῆς): δὲν γιατρεῦετ' ἡ πληγὴ του
δυστυχηῖς εἶν' ἡ ζωη του
καὶ ὁ πόνοσ του φοικτός.

Ἐὸ στιχουργὸς ἐκφράζει τὴν βαθυτάτην θλίψιν του ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ θανάτου προσφιλεστάτου προσώπου καὶ καλεῖ τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς νὰ θρηνησοῦν μετ' αὐτοῦ.

23) σελ. 134-135: Λέοντος τοῦ σοφωτάτου βασιλέως περὶ Κωνσταντινουπόλεως

Πρόκειται περὶ τοῦ κειμένου γνωστοῦ χρησιμοῦ ἐξ 20 στίχων, ὅστις ἄρχεται:

Βύζαντος ἀυλή, ἐστία Κωνσταντίνου³

Πρὸ τοῦ κειμένου τοῦ χρησιμοῦ ἔχει γραφὴ ἢ σημειώσεις: «Οἱ οἱ στίχοι εὐρέθησαν ὑποκάτωθεν τινὸς κεφαλαιοκίονος, ἐν ᾧ ἴστατο εἰς τὴν χρυσὴν πύλην τῆς ἀγίας Σοφίας καὶ διὰ τοῦ γεγονότος σεισμοῦ πεσόντος ἐφάνησαν καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐφ' ἅπασιν μετὰ τὴν ἀνάλωσιν».

24) σελ. 135-136: «Χρησμός εὐρεθεις εἰς τὰ θεμέλια τῶν τειχῶν Χαλκηδόνος ἐπὶ πλακῶν γεγραμμένους, ἐπὶ Οὐαλεντιανῷ βασιλεῖ»

Ἐννεάστιχον ἐπίγραμμα, γνωστὸν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔργου τοῦ Ζωναρά⁴.

1. Ὁ στίχος 32 εἶναι ἑλλιπής· ἴσως τοῦτο οφείλεται εἰς δυσχέρειαν τοῦ ἀντιγραφέως νὰ ἀναγνώσῃ τὰς λέξεις ἐν τῷ χγφ. (πρβλ. καὶ ἀνωτέρω) ἀπὸ τὸ ὅποιον ἀντέγραφε. Ὁ στίχος 45 εἶναι δεκατετρασύλλαβος.

2. Ἡ παρεμβολὴ λυρικῶν ἀποστροφῶν ἐκ βραχυσυλλάβων στίχων ἢ καὶ στροφικῶν συστημάτων εἰς ἀφηγηματικὰ ἢ ἄλλα στιχουργήματα, ἀπαρτιζόμενα ἐκ πολυσυλλάβων στίχων, ἦτο σὺνθετος φαινόμενον εἰς τὴν ποίησιν τοῦ ἀρχομένου 10^{ου} αἰῶνος. Πρβλ. Μιχαήλ, Ἐρμῆλος ἢ Δημοκριθιράκλειτος, τόμος Α', 1817, σ. 53 κ.ἐξ. 365 κ.ἐξ. Γ. Σακελλαρίου, Ποιήματα. Ἐν Βιέννῃ 1817, σ. 152 κ.ἐξ., κ.λπ.

3. Ἰδ. Ν. Α. Βέη, Περὶ τοῦ ἱστορημένου χρησμολογίου τῆς Κρατικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βερολίνου καὶ τοῦ θρύλου τοῦ «Μαρμαρωμένου Βασιλῆα», «Byzantinisch-Neugriechische Jahrbucher» 13 (1936-1937) 1938, σ. 32ιβ'-32ιγ' (μετὰ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας). Πρβλ. καὶ Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἱστορημένα χρησμολόγια τοῦ Μουσείου Διον. Λοβέρδου, «Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν» ΛΗ' (1971) 1972, σ. 208 κ.ἐξ.

4. Ζωναράς, τόμ. ΙΙΙ, ΧΙΙΙ, 16, 32. Ἐν τῷ ἕκτω στίχῳ: Καλλιθρόοιο χγφ: Κιμ-

Ἄρχ.: Ἄλλ' ὅτε δὴ νύμφαι ἱερὸν κατ' ἄστν χορείην

25) σελ. 136-137: (<Ἐπίγραμμα>), ὑπὸ τὴν ἔνδειξιν: «Οὗτοι οἱ τέσσαρες στίχοι εἰσὶ γεγραμμένοι ἐν πορφυρῶ κίονι, ὅστις παρὰ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἤδρασαι ἐν τῷ φόρῳ κατὰ τὴν Ἀνατολήν· ἔστι δὲ ἡ στήλη αὐτοῦ»

Ἄρχ.: Σν, Χριστέ, κόσμον κοίρανος καὶ δεσπότης

Τετραστίχον ἐπίγραμμα, γνωστὸν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔργου τοῦ Κεδρηνοῦ¹.

26) σελ. 137: Ἐπίγραμμα εὔρεθὲν ἐν τινι μαρμάρῳ ἐν Βυζαντίῳ, κατὰ τὴν πύλην τὴν καλουμένην Ἐυλόκριον²

Τὸ δίστιχον ἐπίγραμμα τοῦτο, γνωστὸν ἤδη ἐκ τῆς Παλατινῆς Ἀνθολογίας³ ἔχει ἐν τῷ χγφ. οὔτῳ:

Θεοδόσιος τόδε τεῖχος ἀναξ καὶ ἔπαρχος Ἐφῶας
Κωνσταντίνος ἔτευξαν ἐν ἡμασιν ἐξήκοντα.

ἔπαρχος χγφ.: υπαρχος ἐκδ.

27) σελ. 137: Ἐπιθύριον ἐπίγραμμα ἠρωϊκὸν εἰς τὸν περικαλλῆ οἶκον τοῦ πανευγ. ἄρχ. μεγ. χατμ. κ.κ. Δημητρίου Σχινᾶ

(Δὲν καταχωρίζεται τὸ κείμενον τοῦ ἐπιγράμματος).

28) σελ. 137^α: Ἰαμβεῖον τετραστίχον ὁμοιοτέλευτον εἰς τὸν ὑψηλ. καὶ θεοστήρικτον ἀθέντην Μ. Σούτζον⁵, κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν ταξιαρχῶν

Τὸ ἀνώνυμον τοῦτο ἐπίγραμμα ἔχει ὡς ἐξῆς:

μερίοιο ἐκδ. Νεωτέρα ἐκδοσις ὑπὸ P. Schreiner, Eine unbekannte beschreibung der Pammakaristoskirche (fetiye camii) und weitere texte zur Topographie Konstantinopels, «Dumbarton Oaks Papers» 25 (1971), σ. 247.

1. Κεδρηός, τόμ. I, σ. 564, 22-24 σ. 565, 1-4. Πρβλ. καὶ Th. Reinach, Commentaire Archeologique sur le poeme de Constantin Le Rhodien, «Revue des Etudes Grecques» IX (1896), σ. 73. Ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ: σῶξε χγφ.: σῶξε τ' ἐκδ.

2. Πύλη Ἐυλόκερκος (καὶ Ἰππόδρομος Ἐυλόκερκος), ἰδ. R. Janin, Constantino-ple Byzantine. Paris 1950, σ. 189, ἰδ. 256.

3. Παλατινὴ Ἀνθολογία IX, 690 (ἐκδ. H. Bekby).

4. Κατὰ τὴν ἀριθμῶσιν τῶν σελίδων τοῦ χειρογράφου κώδικος ἐπανελήφθη δις ὁ ἀριθμὸς 137.

5. Περὶ τῆς οἰκογενείας Σούτζου, ἰδ. [Eug. Ranga b e], Livre d'Or de la Noblesse Phanariote ... ἐνθ' ἀν., σ. 129-140.

Φρουρει, *Μιχαήλ*, λάτρι τῆς θεαρχίας
 Σοῦτζον *Μιχαήλ*, κοίρανον *Μολδαβίας*:
 προῦχων γὰρ εἶ συ τῶν ἀνω λειτουργίαις,
 νικᾷ δὲ οὗτος τοὺς πρὸ τοῦ εὐποίαις.

Ὁ χρόνος συντάξεως τοῦ ἐπιγράμματος πρέπει νὰ περιορισθῇ μεταξύ τῶν ἐτῶν 1792 καὶ 1795, ὅποτε διετέλεσεν ἡγεμὼν *Μολδαβίας* ὁ *Μιχ. Σοῦτζος*¹.

29) σελ. 137: *Στίχοι ἐλεγείοι γραφέντες εἰς τὸν τάφον Ἰουλιανοῦ βασιλέως*

Ἄρχ.: *Κυθῶν ἐπ' ἀργυρόεντι ἀπ' Εὐφρήταιο ροάων*

Τετράστιχον ἐπίγραμμα, γνωστὸν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔργου τοῦ *Ζωναρᾶ*² καὶ *Κεδρηνοῦ*³.

30) σελ. 138: *Εἰς Μιχαήλ Σχινᾶν*

Ἐπίγραμμα εἰς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἀνωνύμου (στίχοι 7).

Ἄρχ.: *Μοῦσαι Πιερίδες, ζαθέη τ' Ἀρετή, Χάριτες τε*

Τελ.: *Μιχαήλ Σχινᾶς· ὧδ' ἄρ ἐγὼ μενέω.*

Εἰς τὸν τρίτον στίχον, εἰς τὴν φράσιν «τὰς *Λογάδης* θάμβησεν ιδῶν ...» ὑπάρχει σαφὴς ὑπαινιγμὸς εἰς κείμενον τοῦ *Νικ. Λογάδη*⁴, ὅπερ ἀγνοοῦμεν.

31) σελ. 138-139: *Εἰς τὸν οἰκουμηνικὸν πατριόρχην κ. Σαμουήλ*⁵

Ἐπίγραμμα εἰς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν (στίχοι 10), γνωστὸν ἐκ προγενεστέρας ἤδη δημοσιεύσεως⁶.

1. Ἰδ. [Eug. R. Angabe], *Livre d'Or ...*, ἐνθ' ἀν., σ. 132. <Academia Republicii populare Romine>, *Documente privind istoria Romîniei. Introducere Vol I. Editura Academiei Republicii populare Romine* 1956, σ. 495α.

2. *Ζωναρᾶς*, τόμ. III, XIII, 24.

3. *Κεδρηνός*, τόμ. I, σ. 539, 6-9. Ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ: *στρατιᾶν χγφ.: στρατιῆν* ἐκδ.

4. Περὶ τοῦ *Νικ. Λογάδη* καὶ τῶν γνωστῶν ἔργων του ἰδ. Σ. Κ. Οἰκονόμου, *Νικόλαος Λογάδης, α' Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον* (Μ. Π. Βρεττοῦ) 1869, σ. 604-620. Ἡ λ. Γανταλίδου, <Νικόλαος Λογάδης>, αὐτ. σ. 621-623. Τ. Ἀθ. Γριτσοπούλου, *Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή*, τόμ. Β'. Ἐν Ἀθήναις 1971, σ. 123-126, 147-148. Πρβλ. Φ. Κ. Μπομπούλιδου, *Παλαιογραφικαὶ Ἔρευναι ἐν ΚΠόλει*. Ἀθῆναι 1964, σ. 9.

5. Ἰδ. Μητρ. Σάρδεων Γερμανοῦ, *Συμβολὴ εἰς τοὺς Πατριαρχικούς Καταλόγους ΚΠόλεως*, ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως καὶ ἐξῆς, α' Ὀρθοδοξία 1936, σ. 300-308. Πρβλ. καὶ Γ. Βαλέτα, *Λόγοι πατριωτικοί, ἀποσύνθετοι [...]* κηρυγμένοι στὰ 1767 ἀπὸ τον Πατριαρχῆ Σαμουήλ Χαντζερῆ φανερωμένοι στὰ λογοτεχνικά μας κι αποκαταστημένοι. Ἀθῆνα 1948, σ. ζ'-λβ'.

6. *Κωνσταντίνου Ἀ' τοῦ ἀπὸ Σιναίου*. Βιογραφία καὶ συγγραφαὶ ἐλάσ-

Ἄρχ.: *Μνήμα τόδ' αἰμύνηστον ἔχει κλέος ὅτι Σαμοιήλ*
 Τελ.: *ὄλβια πάντα ἔλαχε καὶ φθόνον οὐ φέρεται.*

32) σελ. 139-141: *Εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη γ κ. Ἰωαννίμιον*¹

Ἐπίγραμμα ἀνωμόμου εἰς ἀρχαίαν ἐλληνικὴν (στίχοι 20).

Ἄρχ.: *Τὸν νέρθ' ὀράεις ἐκεῖνος, ἀνὴρ ὅς τ' ἔχει*

Ὁ ἐν τῷ στίχῳ 9 ἀναφερόμενος «ναός» εἶναι προφανῶς ὁ τῆς μονῆς Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Κρημενοῦ (ἐν Χάλκῃ), ἀνακαινισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰωαννικίου Καρατζᾶ². ὁ δὲ στίχος 19, ἐνθα ὁ ὑμνούμενος παρίσταται «μετὰ μακάρων ὕμνον ὑφαίνων», προσδιορίζει καὶ τὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωαννικίου (1793) χρόνον συντάξεως τοῦ ἐπιγράμματος.

33) σελ. 141: *Ἡ Οἰκογένεια τῶν Σχινάδων. Βουκουρέστι 1832*

Δύο τετράστιχα, ὕμνητικά τοῦ οἴκου Σχινᾶ (ἐκ τριῶν ἐπτασυλλάβων καὶ ἑνὸς ἑξασυλλάβου στίχων, ἰαμβικῶν ἐν τῷ πρώτῳ τετραστίχῳ καὶ τροχαϊκῶν ἐν τῷ δευτέρῳ, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου στίχου ἐν ἐκάστη στροφῇ καὶ τοῦ τετάρτου κατὰ ζεύγη στροφῶν).

Ἄρχ.: *Χαῖρε, λαμπρὰ οἰκία*

Τελ.: *νά ᾿σαι πάντα εὐτυχῆς.*

Ἐν τέλει: *Εἰς πολλοστὸς τῶν εὐεργημένων.*

34) σελ. 142-143: *Ἐγκώμιον προσενεχθὲν τῷ εὐγενεῖ κυρίῳ Μιχαὴλ Σχινά, πρωτογενεῖ υἱῷ τοῦ Εὐγ. ἄρ. Μεγ. Χατμάνου κ. Δημητρίου Σχινά. Ἐν Κουρούτζεσμε, τῇ 8ῃ Νοεμβρίου 1809*

Τὸ στιχοῦργημα, δι' οὗ ὑπογραμμίζονται αἱ ἀρεταὶ τοῦ ὑμνουμένου, φέρει υπογραφὴν («Παντολέων Χίος³»), καὶ ἀποτελεῖται ἐξ 24 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας.

σones. ΚΠόλις 1866, σ. 157. Ἰδ. καὶ Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Συμβολὴ εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς Καταλόγους ΚΠόλεως ..., ἐνθ' ἄν. σ. 307-308. Μεταξὺ τοῦ χειρογράφου καὶ τῆς ἐντύπου ἐκδόσεως παρατηροῦνται αἱ ἐξῆς διαφοραὶ (προτάσσεται ἡ γραφὴ τοῦ χγφ.): 1 ὅτι: ὅτι // 2 ευκλεός: ευκλεώς // 3 φθινομόνοισι: ἐν φθιμένοις // 5 γεννή: γενεή // 7 ἦς: ἦς // 8 ἀρεταῖς: τ'ἀρεταῖς // 9 κλησίης: κλισίης // ὄνειαρ, ἀεσμά τε: παραλείπει χγφ. // 10 ἔλαχε: ἔλαχεν.

1. Ἰδ. Μητρ. Σάρδεων Γερμανοῦ, Συμβολὴ εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς Καταλόγους ΚΠόλεως, ... ἐνθ' ἄν., σ. 242-247, 263-267.

2. Ἰδ. Μητρ. Σάρδεων Γερμανοῦ, Συμβολὴ εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς Καταλόγους ΚΠόλεως . . . , ἐνθ' ἄν., σ. 244-245.

3. Πρόκειται περὶ τοῦ Παντολέοντος Φραγκιάδου, κατὰ τὸ 1804 «βιβλιοφύλακος» τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1807-8 «διδασκάλου τῶν Μαθηματικῶν»,

Ἄρχ.: Ὅσ' ενα ὅπου αἱ Σειρήνες τοῦ Ὅμηρου ἀτονοῦν

Τελ.: δοξαζόμενος παντοίως ζῶν τε καὶ περιχαρῶς.

Τὸ κείμενον τοῦ στιχοιργήματος ἀποτελεῖ κατὰ τὸ πλεῖστον αντιγραφήν στιχοιργήματος τοῦ Ματθαίου Μητροπολίτου Μυρέων¹ («Πρὸς τὸν εὐγενέστατον ἄρχοντα μέγαν Καμινάρην κύριον Μανολάκην Περσιάνην καὶ πρὸς τὸν εὐγνώμονα ἀναγνώστην», ἐκδοθέντος τῷ 1789²).

Ἀκριβέστερον ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ ἐν τῷ χειρογράφῳ στιχοιργήματος ἀντέγραψε μόνον ἐκ τοῦ ἐργου τοῦ Μυρέων Ματθαίου, συνολικοῦ ἀριθμοῦ στίχων 46, τοὺς στίχους 1-20, 33-34, 45-46 ἐπιφέρει ὁμως μικρὰς τινὰς μεταβολὰς, κυρίως διὰ νὰ προσαρμόσῃ τὸ κείμενον εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ πρὸς ὃν ἀφιερῶται.

Κατωτέρω σημειοῦνται αἱ διαφοραί, αἱ ὅποια παρατηροῦνται μεταξύ ἐντύπου ἐκδόσεως καὶ χειρογράφου Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας (παραλείπονται οἱ τίτλοι καὶ προτάσσεται ἡ γραφή τῆς ἐντύπου ἐκδόσεως).

1 ἔναν: ἔνα// ἦ: αἱ

2 ἦ Μουσais: αἱ Μοῦσαι

5 νᾶρθον: νά ἄθονν

6 πλέον: ἄμα// μέ: μοί

10 ἀφ οὗ γένω, τό: ἀν θὰ γίνω καὶ

12 κλίσιw: ζῆλον

τοῦ κατόπιν Μητροπολίτου Χίου ὑπὸ τὸ ὄνομα Πλάτων. (Ἰδ. καὶ Τ. Ἄθ. Γ ρ ι τ σ ο π ο ὕ λ ο υ, Πατριαρχικὴ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῆ, τόμ. Β'. Ἐν Ἀθήναις 1971, σ. 100-101, ἔνθα καὶ βιβλιογραφία).

1. Περὶ τοῦ Ματθαίου Μυρέων ἰδ. ὅσα διατυποῦνται ὑπὸ Κυρίλλου Λαυριώτου ἐν τῇ «Ἑρμηνεία εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου» (κεφ., δ', λ', γ'), Κ. Δ υ ο β ο υ ν ι ὡ τ ο υ, Αἱ ἐν τῇ Ἑρμηνεία τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Κυρίλλου τοῦ Πατρώου θρησκευτικαὶ γνῶμαι καὶ κρίσεις αὐτοῦ περὶ διαφόρων προσώπων, «Θεολογία» 24 (1953) σ. 507. (Πρβλ. τ ο ὕ Α ὕ τ ο ὕ, Κυρίλλου Λαυριώτου, Ἀνέκδοτος ἑρμηνεία εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, «Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν» 6 (1931) σ. 36-53). Ἐ π α μ. Θ. Κ υ ρ ι α κ ῖ δ ο υ, Ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Οὐγγροβλαχίας Φιλαρέτου (1792-1793), «Ὁ ἐν ΚΠόλει Ἑλλήν. Φιλολογ. Σύλλογος» ΚΖ' (1900), σ. 317-324. Γ Ἀ ρ. ἐπιστ. 77 περιγραφομένου κώδικος: Ἐπιστολὴ τοῦ Μυρέων Ματθαίου πρὸς τὸν Οὐγγροβλαχίας Φιλάρετον (Ὀικτ. 1972)]. Ἄς προστεθῆ ὅτι κατὰ τοῦ Ματθαίου Μυρέων καταφέρεται καὶ ὁ Μιχ. Περδικάρης εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «Ἑρμῆλος ἢ Δημοκριθράκλειτος», τόμος Α', 1817, σ. 59-60, 63, 66, 70, κ.άλλ.

2. «Συνοπτικὴ περίληψις τῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων τοῦ [...] Νικολάου Πέτρου Μαυρογενῆ Βοεβόδα, συνθεθεῖσα παρὰ τοῦ [...] κυρίου Μανολάκῃ τοῦ Περσιάνου. Ἐτι δὲ καὶ ἐτέρων ἐλλογίμων στίχοι [...] Ἐν Βουκουρεστῷ 1789. (Πρβλ. È m. L e g r a n d, Bibliographie hellenique XVIII s., t. II. Paris 1928 σ. 499-502). Τὰ κείμενα τῆς συλλογῆς ταύτης ἐδημοσιεύθησαν καὶ ὑπὸ È m. L e g r a n d, Recueil de documents Grecs concernant les relations du Patriarcat, de Jerusalem avec la Roumanie (1569-1728). Paris 1903, σ. 332 κ.ἑξ. Εἰδικώτερον τὸ τοῦ Ματθαίου Μυρέων πρὸς τὸν Μανολάκην Περσιάνου ἐν σ. 333-4.

13 Ἐλικῶνος: Πιερίδες

14 δάφναις χαίρουσαι ἥρωικῶς: δάφνας ὄλ' ὄμοῦ ὀλυμπικῶς

15 τοῦ αἰῶνος τήν: καί του γένους μας

16 ιατρῶν: ευγενῶν

33 ἤμπορεῖ: ἤμπορῶ

34 του: σου || ὕμνηση: ὕμνήσω || ἀπορεῖ: ἀπορῶ

45 καί: τὸ || ὦ ἀναγνώστα: ὦ ἔλληρόφρον || τοῦτο: ταῦτα

46 και κατ' ἄμφω ὑγιαίνων ἔχε το: δοξαζόμενος παντοίως ζῶν τε καί

35 σελ. 143-145: Βιογραφία (= σκιαγραφία τῆς ἠθικῆς προσωπικότητος)¹ τοῦ πανευγ. ἀρχ. Μεγ. Χατμάνου κ.κ. Δημητρίου Σχινᾶ², παρὰ Γεωργίου Ἀντωνιάδου. Ἐν Κισσέβη 1824

Τὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐκ 10 τριστίχων στροφῶν (ἐκ δύο δεκασυλλάβων μετὰ τομῆς μετὰ τὴν πέμπτην συλλαβὴν καὶ ἐνὸς ἔνεασυλλάβου μετὰ τομῆς μετὰ τὴν πέμπτην συλλαβὴν· ομοιοκαταληκτοῦν οἱ δύο πρῶτοι στίχοι ἐν ἐκάστη στροφῇ καὶ οἱ τελευταῖοι, κατὰ ζεύγη στροφῶν).

Ἄρχ.: Σχινᾶ χατμάνου τοῦ αοιδίμου

Τελ.: τῆς εὐσεβείας εἶν εραστῆς.

Διὰ τούτου ἐξαίρονται αἱ ἀρεταὶ τοῦ ἀνδρός.

36 σελ. 145-147: Ὁδὴ προσφωνηθεῖσα πρὸς τὸν Πανευγενέστατον κ.κ. Ἰωάννην Σχινᾶν, εἰς τὰ γενέθλια τοῦ Σωτήρος, παρὰ Πέτρον Γεωργιάδου [καὶ ἐκ διορθώσεως Γεωργίου] τοῦ καθηγητοῦ. Ἐν Βυζαντίῳ 1818

Τὸ στιχοῦργημα, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ στιχοῦργὸς ἐξυμνεῖ καὶ ἐκφράζει εὐχὰς ὑπὲρ τοῦ Ἰω. Σχινᾶ, ἀποτελεῖται ἐκ 36 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων μεθ' ομοιοκαταληξίας.

1. Ἡ διασάφησις ἐκρίθη ἀναγκαία πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεως περὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ ὅρου «βιογραφία». Πρβλ. Δ. Οἰκονομίδου, Λάμπρος Φωτιάδης, «Ἐπετηρὶς Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου» Γ' (1951), σ. 151, σημ. 2.

2. Κατὰ Κ. Καρατζάν («Ἐφημερίδες», ἐν E u d. H u r m u z a k i, Documente Privitoare la Istoria Romanilor, XIII, 104) «1778 Ἰούνιος (...), ὁ ἀρχων μέγας γραμματικὸς Δημ. Σχινᾶς», ὅστις «ποτὲ νέος ὢν» ἐξηρημάτισε παρὰ τῷ μεγ. Διεξηγητῇ Γεωργίῳ Καρατζᾷ «καὶ μετὰ τὴν ἐκεῖνον ἀποβίωσιν γραμματικὸς εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἐπὶ Σαμουήλ», ἀναλαμβάνει μετὰφρασιν κειμένων εἰς τὴν Τουρκικὴν. Κατὰ Μυστακίδην, (Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ Κουρουτσεσμέ «Παρνασσός» 11 (1887), σ. 199), ὁ Πατρ. Γρηγόριος Ε' διορίζει «ναζίρη» καὶ «επιστάτην» τοῦ ναοῦ Ἁγ. Δημητρίου Κουρουτσεσμέ τὸν ἄρχοντα ποστέλνικον Δημ. Σχινᾶν (1798). Κατὰ Μ. Παρανίκαν (Περὶ τῆς ἐν ΚΠόλει Πατριαρχικῆς Σχολῆς, «Φιλολογικὸς Σύλλογος ΚΠόλεως, 10 (1875-1876) 1877, σ. 93) ὁ Δημ. Σχινᾶς «ὡς φιλόλογος καὶ τῶν Μουσῶν θιασώτης» διορίζεται («ἐπίτροπος» τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Κατὰ τὸν Κ. Καρατζάν δε («Ἐφημερίδες», ἐν E u d. H u r m u z a k i, ἔνθ' ἀν., XIII 126) «ὁ χάτμανος Δημ. Σχινᾶς» μετ' ἄλλων διορίζεται «ἐφορός» πρὸς συλλογὴν «ασημικῶν» διὰ τὸν «Ζαρτχανέν» (1810).

Ἄρχ.: Ὁμηρον τὴν καρδίαν μου, χεῖρα[ν] τον Εὐριπίδην

Τελ.: Νὰ εορτάζετε φαιδρῶς τὴν γέννησιν τὴν θείαν.

γέννησιν διώρθ.: γέννεσιν χγφ.

Καὶ τὸ κείμενον τοῦτο ἀποτελεῖ ἀπόσπασμα στίχων ποιήματος τοῦ Μητροπολίτου Μυρέων Ματθαίου, δημοσιευθέντος τῷ 1789¹. Ὁ φερόμενος ὡς στιχουργὸς τοῦ ἐν τῷ χειρογράφῳ κειμένου παρέλιπε ἐκ τοῦ ἀφιερωμένου εἰς τὸν Νικ. Μαυρογένην ἐκδεδομένου στιχουργήματος τοὺς στίχους 5-6, 21-36, 43-60, 63-68, καὶ 73-76, καθ' ὅσον οὗτοι ἀνεφέροντο συγκεκριμένως εἰς τὰ ἠρωικὰ κατορθώματα τοῦ ὑμνουμένου καὶ δὲν προσηρμόζοντο εἰς ἔπαινον τοῦ εἰς ὃν ἀπροσφωνεῖται ἢ αὐτῇ Ἰωάννου Σχίνα. Κατωτέρω καταχωρίζονται αἱ παρατηρούμεναι διαφοραὶ εἰς τοὺς ἀντιστοιχοῦντας στίχους τῶν κειμένων (προτάσσεται ἡ γραφὴ τῆς ἐντύπου ἐκδόσεως).

1 χεῖρα: χεῖραν

9 νὰ θέλω γιὰ νά: δύναμαι ἵνα

11 κρῖνω τῆς: προκρῖνω

12 μοῦ: μοι

14 πάλιν δέ: ἄλλοτε

15 σωτῆρα: φωστῆρα

16 Δακίας: Ἑλλάδος // καὶ ρύστην: κλεινὸν τε

18 στὸ θάμβος τό: στὸν ἔπαινον

20 ἢ καὶ τόν: ἅμα καὶ

37 γιατί: ἀλλὰ

38 μήτε: οὔτε

40 τὴν ἔδωσε: ἐπρόσφερε

41 ὡς καί: δι ὃ

42 πάλιν δέ: δαφιλιῆ

61 εἶχε: εχει

62 ἐποῦτον τὸν καιρόν: αὐτὴν τὴν εποχὴν

69 καὶ ποίος μ' ὄλην του τὴν ψυχὴν: ποίος λοιπὸν ὄλη ψυχῆ

70 ἀκουσσοσι: ἀκούσουσι

77 πολύχρονος: μακρόβιος // φερόλβιος: περικληῆς

78 ὡς πατὴρ νὰ μᾶς διατηρήση: διαρκῶς νὰ μᾶς ἐπιτηρήση

81 θυμηδῖαν: ευδοξίαν

82 καὶ εορτάζοντες πιστῶς: νὰ εορτάζετε φαιδρῶς // γέννησιν: γέννεσιν

37) σελ. 147-148: Ὕμνος ευχαριστήριος πρὸς τὸν εὐγενέστ. ἀρχ. χάτμανον Δημητρίου Σχίναν

1. Ἰδ. É m. L e g r a n d, Recueil de documents Grecs..., ἐνθ' ἄν., σ. 372-374.

Ἰὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐξ 24 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων, μεθ' ομοιοκαταληξίας, δι' ὧν ὑπογραμμίζεται ἡ γενικῶς ἀναγνωριζομένη ἀξία τοῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος καὶ ἐπαινεῖται.

Ἄρχ.: *Πολλοὶ ἀρχαῖοι ἔγραψαν βίους καὶ ἱστορίαν
βίους ἐκ διορθ. ἀντὶ ἤμων*

Τελ.: *ἐφ' ᾧ καὶ τύπον ἄξιον ὑπὲρ κάθε τι ἄλλον.*

Ἐν τέλει σημειοῦται «*Ἐκ Φαναρίου τῆ 26 Ὀκτ. 1817, ἑορτασίμῳ ἡμέρᾳ οὐ μόνον τῆς Πανεγ. του, ἀλλὰ καὶ τῶν προστατευομένων ἀπάντων. Διονύσιος ὁ Σχολάρχης*»¹.

Τὸ ἐν λόγῳ στιχοῦργημα παρελήφθη καὶ διεσκευάσθη ἐκ «*Προσφωνήματος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ριμνίκου κυρίου Φιλαρέτου*»² πρὸς τὸν Νικ. Μαυρογένην, δημοσιευθέντος τῷ 1789³. Διον. ὁ Σχολάρχης, ὁ φερόμενος ὡς ποιητῆς τοῦ κειμένου ἐν τῷ χειρογράφῳ, παρέλιπεν ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος στιχοῦργήματος τοὺς στίχους 6-20 καὶ 27-34 (οἵτινες καὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν καθ' ὅλου δρασιν τοῦ Νικ. Μαυρογένους) καὶ συνέδεσε τοὺς ὑπολοίπους, προσθέσας δίστιχον μετὰ τὸν ὑπ' ἀρ. 6 στίχον:

*Καὶ μόνον τὰ ποιήματα καὶ μόν ἡ ευγλωττία
τὰ ἔκαμαν νά ᾿ναι λαμπρά, χωρὶς πολλὴν αἰτία.*

Κατωτέρω σημειῶ τὰς διαφορὰς, αἱ ὁποῖαι παρατηροῦνται εἰς τοὺς κεινοὺς στίχους τῶν δύο στιχοῦργημάτων (προτάσσεται ἡ γραφή τῆς ἐντύπου ἐκδόσεως).

1 *ηρώων: ἀρχαῖοι*

3 *ἀραγε ἦσαν: ἂν ἦσαν τάχα // αὐτὰ ὅπου: ὅσα αὐτοὶ*

4 *ἀνδρείας τούς: συνήθως ποῦ (ἐκ διορθ. ἀντὶ ὅπου αὐτοὶ)*

21 *ἀφ' οὐ πάσι: τὸν δὲ Σχινᾶν // καὶ τὰς προσβεβαιοῦσι: προσεπιβεβαιοῦσι*

23 *ἤρωα: προστάτην*

24 *ἀνίκητον, ἀήττητον, τροπαιοῦχον: εὐαίσθητον, ἀγαθοῦργόν, ὅλοι ὁμοῦ*

1. Ἐν ΚΠόλει ὑπὸ τὸ ὄνομα Διονύσιος φέρεται διδάσκαλος συνδιδάσκων μετὰ τοῦ Πλάτωνος Φραγκιάδου ἐν τῇ «Πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ» κατὰ τὰ ἔτη 1807-1808 (ἰδ. Τρ. Εὐαγγελίδου, Ἡ Παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας, τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1936, σ. 17) καὶ διδάσκαλος τῆς σχολῆς Νεοχωρίου, κατὰ τὰ ἔτη 1784-1785 (ἰδ. Τρ. Εὐαγγελίδου, Ἡ Παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἐνθ' ἄν., σ. 35). Ὅπως δὲ ποτε «*Διονύσιος*» ὡς «*σχολάρχης*» ἐν ΚΠόλει δὲν φέρεται γνωστός τις.

2. Περὶ τοῦ ἀνδρός ἰδ. Ν. Κατραμῆ, Φιλολογικὰ ἀνάλεκτα Ζακύνθου. Ἐν Ζακύνθῳ 1881, σ. 381-382. Ἐπαμ. Θ. Κυριακίδου, Ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Οὐγγροβλαχίας Φιλαρέτου (1792-1793), «Ὁ ἐν ΚΠόλει Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλογος», 27 (1900), σ. 317-324. Πρβλ. καὶ Ἐ. m. L e g r a n d, Bibliographie hellenique XVIII s.t. I. Paris 1918, σ. 491-493 (ἐνθα καὶ βιβλιογραφία).

3. Ἰδ. Ἐ. m. L e g r a n d, Recueil de documents Grecs ... ἐνθ' ἄν. σ. 348-349.

- 25 σωτήρα τὸν καλοῦσι: πατέρα τὸν καλοῦσι
 35 καὶ μόλις: ἐξ ὧν δεν // ἕνα: παρὰ
 36 συντεθοῦν: συγγραφοῦν
 38 καὶ τοῦτο του τό: καὶ τὸ ἄπλοῦν του
 39 ὡς λεπτὰ τὰ δύο ποτὲ χήρα: τὰ λεπτὰ τὰ δύο ὡς ἡ χήρα
 40 προστάτην ἑαυτοῦ καί: κοινευεργέτην μας // δοτήρα: τὸν δοτήρα
 41 προαίρεσιν: προσήλωσιν
 42 διὰ τοῦτο τὸ ἔγραφε πολλά: διὸ καὶ δεν ἐσύνθεσε παρὰ
 44 διό: ἐφ' ὧ

38) σελ. 148-150: *Τῶ εὐγεν. ἀρχ. Μεγ. Χατμάνω κ.κ. Δημῶ Σχινῶ ἀγαθοῦργῶ, περικλειεὶ καὶ εὐεργετικωτάτω κηδεμόνι τῶν ἀσθενῶν καὶ πενήτων, μετὰ τῆς ἀνηκούσης βαθυτάτης ὑποκλίσεως. Ὁ ἐλάχιστος Π. ὁ Ἀθηναῖος*

Τὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐκ 34 ἱαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας. Ὁ στιχοῦργὸς ἀφοῦ ὑπομνήσῃ ὅτι ὁ Ἀρταξέρξης καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδέχθησαν δῶρα, ὁ μὲν ὕδωρ παρὰ τινος χωρικοῦ¹, ὁ δὲ «τὰ δύο λεπτὰ τῆς χήρας»², παρακαλεῖ, ὅπως ἀποδεχθῆ τὸ στιχοῦργημά του ἕκαστος πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται καὶ ἐνδεχομένως ἐκδώσῃ τοῦτο.

Ἄρχ.: Ἔθος ὑπάρχει ἱερόν, κατὰ πολλὰ ἀρχαίων

Τελ.: εἴτε καὶ ἀληθέστερον, μνήμην τῆς αἰωνίας.

39) σελ. 150: *Πρὸς τὸν ἀρχ. Ποστέλνικον κ.κ. Ἰωάννην Σχινῶν, τὸν εὐγενόκαρδον καὶ μετριόφρονα ἄνδρα, παρὰ τινος ἀφωσιωμένου τῆ εὐγ. του Συμπολίτου*

Τέσσαρες ἱαμβικοὶ δεκαπεντασύλλαβοι στίχοι μεθ' ὁμοιοκαταληξίας, δι' ὧν ὁ ἀνώνυμος στιχοῦργὸς ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην του.

Ἄρχ.: Μὲ ὑποχρεεῖτ' [sic] εἰς ἄκρον, ἀρετὰς ὁμολογῶ

Τελ.: ταύτην κὰν μ' εὐγνωμοσύνην ν' ἀνταμείψω ἄλλην φορὰν.

40) σελ. 151: Ἔσμη προσενεχθὲν τῶ εὐγ. ἀρχ. Μεγ. Ποστελνίκῳ κ.κ. Ἰωάννη Σχινῶ, περιφανεστάτω Προστάτῃ τῶν Μουσῶν καὶ τῶν Μουσοτρόφων

Τὸ μνημνικὸν τοῦτο στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐκ 14 ἱαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων. Πλὴν τοῦ πρώτου, ἐπέχοντος θέσιν προσφωνήσεως καὶ

1. Ὁ ὑπαινιγμὸς εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου περὶ Ἀρτοξέρξου παραδιδόμενα (Πλουτ., Ἄρτοξ. 5 <P. 1013BC>).

2. Ὁ ὑπαινιγμὸς εἰς τὰ ἐν Μαρκ., 12,42 καὶ Λουκ. 21,2β ἀναφερόμενα. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἀπαντοῦν καὶ εἰς τοὺς στίχους 101 καὶ 103 τοῦ κατωτέρω μνημονευομένου στιχοῦργήματος τοῦ Σκαρλάτου Σλατινιάνου, αφιερωμένου εἰς τὸν Νικ. Μαυρογένη.

ἐπαναλαμβανομένου ὡς ἔκτου, οἱ λοιποὶ στίχοι ὁμοιοκαταληκτοὺν ἀνά διστιχίαν.

Ἄρχ.: Χαῖρε, φίλε τῆς πατρίδος, εὐγενέστατε Σχινᾶ

Τελ.: Χαῖρε ἢ χαρὰ τοῦ Γένους, ἢ ἐλπίς του ἢ λαμπρὰ.

Ἐν τέλει σημειοῦται ἡ ἔνδειξις: «Ὀδησσῶ-Σεπτου - 26. Ἐορτασίμου ἡμέρα τῆς Πανευγ. του». Καὶ ὑπογραφή: «Ἀθανάσιος Λου».

41) σελ. 152-153: *Τῷ Μουσικοσμήτῳ ἄρχ(οντ)ι Ποσ. κ.κ. Ἰωάννη Σχινᾶ. Ἐν Βουκουρεστίῳ 1820. Εἰς πιστὸς θεράπων καὶ λάτρης τῶν χαρίτων του*

Τὸ στιχοῦργημα τοῦτο, ὑμνητικὸν τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Ἰω. Σχινᾶ, ἀποτελεῖται ἐξ 23 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας¹.

Ἄρχ.: Πόθεν νὰ κάμω τὴν ἀρχὴν καὶ νὰ ἐγκωμιάσω

Τελ.: αὐτὸ τὸ πατρικώτατον σύνθηρες αἰσθημά του.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ στιχοῦργήματος καὶ εἰδικώτερον οἱ ἐξ πρῶτοι στίχοι αὐτοῦ ἔχουν παραληφθῆ ἔκ τοῦ στιχοῦργήματος τοῦ Σκαρλάτου Σλατινιάνου², τοῦ ἀφιερωμένου εἰς τὸν Νικόλαον Μαυρογένην. Καὶ ἐνταῦθα ὁ ἀνώνυμος στιχοῦργὸς τοῦ χειρογράφου προσήρμοσε τοὺς στίχους καταλλήλως, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς κατωτέρω παραθέσεως τῶν διαφορῶν (προτάσσεται ἡ γραφή τῆς ἐντύπου ἐκδόσεως).

1 Γὰ νά: καὶ νὰ

2 τὸν τῆς Δακίας προίκηπα: Σχινᾶν τὸν περιώνυμον

3 μοῦ: μοὶ // ἐνταῦθα: ἀραγε

5 ἐπαινέσω: ἐξυμνησω

6 τοῦ ἡγεμόνος τοῦ σοφοῦ τὰ: ἔργα του τὰ φιλογενῆ καὶ

42) σελ. 153: *Πρὸς τὸν Πανὸν ἄρχ. Μ. Ποστ. Ἰωάννην Σχινᾶν, Κωνσταντῖνος ὁ Πελοποννήσιος*

Ἵμνητικὸν στιχοῦργημα ἀποτελούμενον ἐξ 8 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας.

Ἄρχ.: Τὸν εὐγενέστατον Σχινᾶν θέλω νὰ ὑμνωδήσω

Τελ.: ὁμολογῶν πὼς τὰς ψυχὰς πάντων ἐνθουσιάζει.

43) σελ. 154: *Τῷ ἐγγ. καὶ Ἐλικωνίῳ Μουσηγέτῃ κ. Μιχαὴλ Σχινᾶ, υἱῷ τοῦ ἀρ. Χατμάνου κ. Δημητρίου*

1. Μετὰ τὸν στίχον 11 παρελείφθη εἰς στίχος (ἴσως κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ χγφ.), ὡς τεκμαίρεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν ὁμοιοκαταλήκτων στίχων.

2. Ἰδ. Ἐ m. L e g r a n d, Recueil de documents Grecs ..., ἐνθ' ἀν. σ. 368-371.

Ἵμνητικὸν στιχοῦργημα, ἀποτελούμενον ἐξ 6 τριστίχων στροφῶν (ἐκ δύο οκτασυλλάβων καὶ ἑνὸς ἑπτασυλλάβου τροχαϊκῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τῶν δύο πρώτων ἐν ἑκάστη στροφῇ καὶ τοῦ τελευταίου, κατὰ ζεύγη στροφῶν).

Ἄρχ.: *Του Σχινᾶ που εἶν ὁ μόνος*

Τελ.: *ἔχει δῶρον εκλεκτόν.*

44) σελ. 155-158: *Πρὸς τὴν Σχιναδικὴν οἰκογένειαν*

Πρόκειται περὶ τοῦ ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 7 στιχοῦργήματος τοῦ Νικ. Παρίου (Χγφ., σελ. 45-48)¹.

45) σελ. 158: *Πρὸς τὴν σκιὰν του ἀειμνηστου ἐν ἄρχουσι Χατμάνου 4. Σχινᾶ*

Τετράστιχον, ὅπερ δύναται νὰ χρονολογηθῇ εἰς τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ Δημ. Σχινᾶ (1842)²:

*Ὅπου τιμᾶται φῶς, ἐπιστήμη
καὶ πίστις, χάρις δεν μαρανθῆ,
ἢ κοινοθαύμαστος αὐτοῦ μνήμη
δοξαζομένη θέλει ἀνθεῖ.*

46) σελ. 158-159: *Ἵμνος ὑπὲρ τῆς φιλίας τε καὶ φιλοξενίας τοῦ εὐγ. κυρίου Ἰωάννου τοῦ Σχινᾶ*

Ἵμνητικὸν στιχοῦργημα ἀποτελούμενον ἐκ 4 πενταστίχων στροφῶν (ἐκ δύο δεκατρισυλλάβων, δύο ἑπτασυλλάβων καὶ ἑνὸς δεκατρισυλλάβου ἰαμβικῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ τύπου αββα³).

Ἄρχ.: *Ἐπέταξε τὸ ἔαρ, ἐγγίζει ὁ χειμὼν
καὶ θέρους, φθινοπώρου δεν ἔγνώρισα καρπὸν
τὸ εἶναι μου ἄμαράνθη
μοῦ μένουν μόνον ἄνθη
γεννήματα εὐοσμον λειμῶνος τῶν Μουσῶν.*

47) σελ. 159: *Ἀνεπίγραφον στιχοῦργημα ἐκ 3 τριστίχων στροφῶν (ἐξ ἰαμβικῶν δύο οκτασυλλάβων καὶ ἑνὸς ἑπτασυλλάβου στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ τύπου: αββ, γγβ):*

Ἄρχ.: *Ἡ λαμπρὰ Σχινᾶ φιλία*

1. Τοῦτο δὲν παρατηρήθη ὑπὸ C. L i t z i e a, ἐνθ' ἀν. Ἐν στροφῇ γ', στίχος 1, παρατηρεῖται ἡ ἐξῆς μόνη διαφορά: *ἴσως νὰ* (σ. 155): *ἴσως καὶ* (σ. 45).

2. [E u g. R a n g a b e], *Livre d'Or de la Noblesse Phanariote*, ἐνθ' ἀν., σ. 123.

3. Ἡ μετρικὴ σύστασις τῶν στίχων τῆς τελευταίας στροφῆς ἔχει παραχθῆ.

48) σελ. 159: Ἐπιτύμβιον τῷ ἄ(ρχ.) Χατμ. Δ. Σχινᾶ, ἀποτελούμενον ἐκ 4
 λαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας:

Ἄρχ.: Ἀγάπην, δόξαν, θησαυρούς, τρυφήν, χαράν, ἐλπίδα

49) σελ. 160: Ὅποια ἦ Σχιναδικὴ οἰκογένεια

Τετράστιχον:

Ἡ τῶν Σχινάδων κλεινὴ ἐστία
 τῆς συμπαθείας εἶναι εἰκῶν
 ἀεὶ τὸν οἶκον τῆς ἠφιλίας
 ἔχει προσκύνημα ἱερόν.

50) σελ. 160: Ὑμνος εὐγνώμονος ἰκέτου πρὸς τὸν κύριον Ἰ. Σχινᾶν

Ἐπίγραμμα ἐξάστιχον:

Ἄρχ.: Ἡ ἐδικὴ σου χάρις ἀθάνατος θὰ μείνῃ

51) σελ. 160: Πρὸς τὸν ἀσύγκριτόν μου φίλον Σχινᾶν

Ἐπίγραμμα τετράστιχον:

Ἄρχ.: Μεγάλῃ εὐτυχίᾳ εἰς ὅποιον ἠμπορεῖ

52) σελ. 160: Ἰπὸ τὸν τίτλον «Πόσαι αἱ Μοῦσαι» τὸ ἐξῆς στιχοῦργημα:

[Τὰς] Μούσας λέγουσιν ἐννέα·
 ὃ κορυφαῖα καὶ ἀπάτη!
 Νὰ λοιπὸν καὶ ἡ δεκάτη,
 σὴ φωνὴ ἡ Σειρηναία!

53) σελ. 161: Ἀνεπίγραφον στιχοῦργημα, ἴσως ἀπόσπασμα ἐκτενεστέρου
 τινός, ἀποτελούμενον ἐκ 2 τριστίχων στροφῶν (ἐκ δύο οκτασυλλάβων καὶ ἑνὸς
 ἑπτασυλλάβου τροχαϊκῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ τύπου: ααβ, γγγ).

Ἄρχ.: Μουσῶν στόμα καὶ Χαρίτων

Τελ.: δόξασον τὰς θανμαστάς.

54) σελ. 161: Ἐπιτάφιος εἰς Μιχαῆλον Σχινᾶν

Ἐπίγραμμα πεντάστιχον (ἐκ τροχαϊκῶν δεκασυλλάβων καὶ ἑνεασυλλά-
 βων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας).

Ἄρχ.: Ἡ μὲν πατρίς σου σὲ ὑστερήθη

Τελ.: Τῶν ἀθανάτων δπου χοροί.

55) σελ. 161-162: * *Ἄσμα προσαρμοσθὲν τῷ ἐν μακαρία τῇ λήξει Μιχαηλ Σχινᾶ, ὡς κατάλληλον παρ' ἀμουσίου, ἀλλὰ φιλομούσου*

Στιχοῦργημα υμνητικὸν ἀποτελούμενον ἐκ 13 ἱαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων ὁμοιοκαταλήκτων στίχων, ἀπόσπασμα ἐκτενεστέρου ὡς δηλοῦται δι' ἀποσιωπητικῶν μετὰ τὸν ἑβδομον στίχον καὶ συνάγεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν ὁμοιοκαταλήκτων στίχων, βεβαίως δὲ καὶ ἐκ τοῦ περιεχομένου.

* Ἀρχ.: * *Σ τοῦ κόσμου τούτου την σκηνήν, πάντοτε ἀνομοίαν*
 Τελ.: *προσφέρων χάριν ἔς τὸν Θεὸν γιὰ τὴν φιλοδοξίαν.*

56) σελ. 162-163: * *Ὑμνος πρὸς τὸν κλεινὸν ἡμῶν Μουσηγέτην*

* Ἐγκώμιον πρὸς ἀνώνυμον (ἴσως Σχινᾶν τινα) κοσμούμενον, κατὰ τὸν ἀνώνυμον στιχοῦργόν, διὰ πλείστων προσόντων.

Τὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐξ 21 ἱαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας¹.

* Ἀρχ.: *Τὸ ὕψος εἶναι πάντοτε ἀκρον και πρῶτον δῶρον*
 Τελ.: *τὸν στερεώνει μάλιστα, ὄχι τὸν καταβάλλει.*

57) σελ. 163: *Προσφώνησις εἰς Ἰω. Σχινᾶν*

Στιχοῦργημα ἐκ μίας τετραστίχου καὶ μίας τριστίχου στροφῆς (ἐκ τριῶν οκτασυλλάβων καὶ ἑνὸς ἑπτασυλλάβου καὶ ἐκ δύο οκτασυλλάβων καὶ ἑνὸς ἑπτασυλλάβου τροχαϊκῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας: ααβ-γγβ).

* Ἀρχ.: *Ὅσοις θέλετε, υμνεῖτε*
 Τελ.: *Ἰωάννης ὁ Σχινᾶς.*

* Ἐν ἀρχῇ ἡ σημείωσις: « *Ἐπροσφωνήθη τῇ αὐτοῦ εὐγενείᾳ εἰς τὸ συμπόσιον τῆς 26 Σεπτ ...* ».

58) σελ. 164: * *Ἐμμετρος εκθεσις τῆς ἀρετῆς τοῦ φιλαγάθου ἡμῶν προστάτου και κηδεμόνος*

Ἰὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐκ 2 πενταστιχων στροφῶν (ἐκ δύο δεκατρισυλλάβων, δύο ἑπτασυλλάβων καὶ ἑνὸς δεκατρισυλλάβου ἱαμβικῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας: ααββα) καὶ ἐκ 2 τετραστίχων στροφῶν (ἐκ δύο οκτασυλλάβων καὶ δύο ἑπτασυλλάβων ἱαμβικῶν στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας: ααββ).

* Ἀρχ.: *Τῶν ρόδων ἡ λαμπρότης μαραίνεται ευθύς*
 Τελ.: *γιὰ τὴν εὐδαιμονίαν.*

1. Ἴσως μετὰ τοὺς στίχους 17, 18, καὶ 19 ἐξέπεσαν στίχοι, διότι ἡ ὁμοιοκαταληξία εἰς αὐτοὺς εἶναι τεταραγμένη.

σελ. 105-106: "Εμμετρα ευχαριστήρια, ἀμετρον ευγνωμοσύνης ὑπαγορεύματα.

Στιχοῦργημα ἐγκωμιαστικὸν τῶν «αδελφῶν» Σχινᾶ, ἀποτελούμενον ἐκ 41 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας¹.

"Αρχ.: Σχινάδες, οἱ ἀπόγονοι τῶν θαυμαστῶν Ἰώνων

Πρῶτον ἐκείνων ἔγραψε, ἔπειτα διέγραψε καὶ ὑπὲρ τὸν στίχον θαυμαστῶν ἔγραψε

Τελ.: αὐτοὶ οἱ εὐγενέστατοι τὸ φρόνημα Σχινάδες.

60) σελ. 167: Πρὸς τὸν κ. Ἰ. Σχινᾶν

Ἐγκωμιαστικὸν στιχοῦργημα ἀποτελούμενον ἐξ 6 τριστίχων στροφῶν (ἐκ δύο ἑξασυλλάβων ἢ οκτασυλλάβων καὶ ἑνὸς πεντασυλλάβου ἢ ἑπτασυλλάβου τροχαϊκῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τῶν δύο πρώτων ἐν ἑκάστη στροφῇ καὶ τῶν τελευταίων κατὰ ζεύγη στροφῶν).

"Αρχ.: Τῶν καλῶν ἢ ζέσις

Τελ.: νά 'σαι, χρέος σου φρονεῖς.

Ἐν τέλει υπογραφή: «Νικολαΐδης» καὶ ἡ σημείωσις: «Κισνέβη 1826».

61) σελ. 168: Ἡ ἐν ἀδίκῳ καταφυγοῦσα τῶν Ἑλλήνων νεολαία τῷ ἀμιμητῷ ἀγαθουργῷ κ. Ι. Σχινᾶ. Τῇ 26 Σεπτ. τοῦ 1823

Στιχοῦργημα ἀποτελούμενον ἐξ 11 δεκατρισυλλάβων καὶ ἑπτασυλλάβων ἰαμβικῶν στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας:

"Αρχ.: Καθώς, ἀφοῦ θερμάνῃ ὁ ἥλιος τὴν Γῆν

Τελ.: τὴν ἔχεις εὐφροσύνην καὶ τέρψιν ἰλαράν.

Παρομοιάζεται ἡ εὐποιία πρὸς τὸν ζωογονοῦντα τὰ πάντα ἥλιον καὶ ἀποδίδεται ὡς ἀρετὴ εἰς τὸν ὑμνούμενον.

[σελ. 169-176: Δευκαί]

62) σελ. 177-178: Πίναξ τῶν ἐμπεριεχομένων (τῶν σελ. 1-135).

Β' Ο ΚΩΔΙΞ 249 (104) ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Τὰ κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 1 (α'-ιζ') — 6 (α'-β' καὶ 9 (α'-β')) στιχοῦργήματα ἀποτελοῦν ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Καισ. Δαπόντε² «Καθρέπτης γυναι-

1. Μετὰ τὸν στίχον 31 ἐξέπεσεν εἰς στίχος, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ὁμοιοκαταληξίας.

2. 'I8. É m. L e g r a n d, Éphemerides Daces, ou Chronique de la Cuerre de Quatre Ans (1736-1739) par Const. Dapontes, t. III. Paris 1888, σ. IX-LXXXIV. Δ.

κῶν) (Βιβλίον Α'-Β'. Ἐν Λιψία, 1766). Κατὰ τὴν κατωτέρω περιγραφὴν τοῦ κώδικος σημειοῦνται ἐκάστοτε, κατὰ σελίδας τῆς ἐντύπου ἐκδόσεως, αἱ ἀντιστοιχίαι τῶν ἀποσπασμάτων τοῦ χειρογράφου πρὸς τὰ χωρία τοῦ ἔργου τοῦ συγγραφέως.

- 1) α' φ. 1^ρ-2^ν: Ἡ Θυσία τοῦ Ἰεφθάε <περὶ τοῦ Ἰεφθάε>
 Ἄρχ.: Ὅντες¹ λοιπόν, ὡς εἶπομεν, ὅλοι τους μαζωμένοι
 Τελ.: νὰ λείψῃ ἡ ἀγάπη δὲ καὶ ἡ καλὴ εἰρήνη.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν. Βιβλίον Α'. Ἐν Λιψία 1766, σ. 30-32]
- β' φ. 2^ν-5^ρ: *Εὐχὴ Ἰεφθάε*
 Ἄρχ.: Ἐγένετο καὶ ἦλθε δὲ εὐθὺς πνεῦμα Κυρίου
 Τελ.: ᾽ς τοὺς μεταγενεστέρους μας εἰκόνα νὰ τὰφήσω.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, ἐνθ' ἄν., σ. 32-35]
- γ' φ. 5^ρ-6^ρ: *Νίκη Ἰεφθάε*
 Ἄρχ.: Ὅθεν εὐθὺς ἐκίνησε τρέχει εἰς τὸν ἐχθρόν του
 Τελ.: καὶ ἐπροξένησεν αὐτοῖς τὴν τόσην εὐφροσύνην.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, ἐνθ' ἄν., σ. 35-36]
- δ' φ. 6^ρ-8^ρ: *Περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰεφθάε*
 Ἄρχ.: Ἡ κόρη τούτου τοῦ λαμπροῦ καὶ πολυπαινεμένου
 Τελ.: τὴν εἴσοδον καὶ ἔξοδον.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, ἐνθ' ἄν., σ. 36-38]
- ε' φ. 8^ν-20^ν: *Ἀκολουθαίει τοῦ λόγου τῆς θυσίας μέρος Β'.*
 (Ἡ κόρη χύνεται καὶ ἀγκαλιάζει τὸν πατέρα της καὶ λέγει)
 Ἄρχ.: Καλῶς ἦρθες πατέρα μου, καλῶς ἦρθες πατέρα
 Τελ.: Θεῷ γὰρ ἐμνηστεύσωμεν.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, ἐνθ' ἄν., σ. 39-56]

Π α σ χ ἄ λ η, Καισάριος Δαπόντες (1714-1784), «Θεολογία» 13 (1935), σ. 224-250. Ν. Βέη, Αἱ «Ἀδάφναι» τοῦ Π. Νιρβάνα. Κρίσεις περὶ αὐτῶν καὶ ὁ Κωνστ. Καισάρ. Δαπόντες, «Νέα Ἔστια» 23 (1938), σ. 372-375. Τοῦ ἀύτοῦ, Σεισμολογικά ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Κωνστ. Καισάρ. Δαπόντε, Ἐπιστημονικὴ Τριακονταπενταετηρὶς τοῦ καθηγητοῦ Ν. Κρητικοῦ (1907-1942). Μέρος Β'. Ἀθῆναι 1944, σ. 243-275. Εὐθ. Σουλογιάννη, Καισ. Δαπόντε «Κανὼν Περιεκτικὸς πολλῶν ἐξαιρετῶν πραγμάτων», «Παρνασσὸς» 9 (1967), σ. 441-453. Τοῦ ἀύτοῦ, Ὁ Δαπόντες, ἡ ἀντίληψίς του περὶ ἱστορίας καὶ ὁ πρόλογος εἰς τὸ «Φανάρι γυναικῶν», «Παρνασσὸς» 12 (1970) σ. 253 κ.ἐξ. Ὑπὸ τοῦ C. Litzica τὸ κείμενον τοῦ χειρογράφου δὲν ἐταυτίσθη πρὸς τὸ τοῦ Κ. Δαπόντε.

1. Ὑπὸ τοῦ C. Litzica κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ κώδικος (ἐνθ' ἄν.) σημειοῦται ἐσφαλμένος οὐτως.

- ς' φ. 21^τ-24^τ: *Τῆς θυσίας του μέρος Τρίτον*
(Ἡ κόρη στέλνει και φέρνει τὰς παρθένους... και λέγει)
 Ἀρχ.: Ὡ θυγατέρες τῆς Σιών και ἀδελφές δικές μου
 Τελ.: και τὰ πουλιὰ θρηνητικὰ κι αὐτὰ νὰ κλαθήσουν.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, ἐνθ' ἄν., σ. 57-62]
- ζ' φ. 24^ν-27^τ: *Θρηνηλογία τῶν παρθένων*
 Ἀρχ.: Ὡ νεφέλαι, ὦ σύννεφα τῶν βρῦσεων οἱ βρῦσεις
 Τελ.: ὁποῦ οἱ πέτρες και αὐτὲς και τὸ βουνὸ νὰ κλαίγῃ.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, ἐνθ' ἄν., σ. 62-66]
- η' φ. 27^τ: *Χορὸς Σειωρίων, Χαρίτων και Νυμφῶν*
 Ἀρχ.: Χάριτες ἄς χορεύσωμεν και σεῖς Νύμφες παρθένες
 Τελ.: ἄς ποῦμε τώρα. ἀδερφές, ὁμοῦ και ταιριασμένον.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, ἐνθ' ἄν., σ. 66]
- θ' φ. 27^ν-28^τ: *Μοιρολόγι*
 Ἀρχ.: Ἀχ κόρη και κυρία μας, σὲ τὴν ἡγαπημένην
 Τελ.: Νὰ τὴν ἰδοῦμεν θέλομεν, ἄχ, στάχτην καμωμένην.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, σ. 66-67]
- ι' φ. 28^τ: Ἡχος ἄλλος
 Ἀρχ.: Ἄς χορεύσωμεν και πάλιν
 Τελ.: κόρη μακαρία μόνη.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, σ. 67]
- ια' φ. 28^ν-30^τ: Ἄλλος. Ἐφεύρεμα Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ψάλλεται δὲ πρὸς
 τὸ «Χρυσοπλοκότατε πύργε» κατὰ ἀλφάβητον
 Ἀρχ.: Ἀχ κλαύσατε νῦν τὰ ὄρη
 Τελ.: και τοῦ σκοποῦ μας τὸ τέλος.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, ἐνθ' ἄν., σ. 68-70]
- ιβ' φ. 30^ν-31^τ: Ἄλλος, ἱαμβικός, ἐφεύρεμα Ἰάμβις γυναικός
 Ἀρχ.: Ἄς χορεύσωμεν ἀδελφές και παρθένες
 Τελ.: Τὴν χάριν, τὴν δόξαν τῆς γιὰ νὰ ἰδοῦμεν.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, σ. 70-71]
- ιγ' φ. 31^ν-37^ν: *Χορὸς τῶν παρθένων*
 Ἀρχ.: πάλιν ἐμείναμεν ἡμεῖς, ἀπέταξαν ἐκεῖνες
 Τελ.: νὰ ἔχῃς εναργῆ.
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, σ. 71-81]

ιδ' φ. 38^r-41^r: *Τῆς θυσίας μέρος τέταρτον. (Καταβαίνει ἐκ τοῦ ὄρους ἢ καταβήσκει... ἀγκαλιάζει τὸν πατέρα της καὶ λέγει)*

Ἄρχ.: *Εὐχαριστῶ ἀθένη μου, πολλὰ ευχαριστῶ σου*
 Τελ.: *ὅπου σχεδὸν ἀκούονται καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πόλον.*
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, σ. 82-86]

ιε' φ. 41^r-44^r: *Λόγια Ἰεφθάε πρὸς τὸν λαὸν*

Ἄρχ.: *Μετὰ δὲ ὥραν ἰκανὴν ἦλθε ἔς τὸν εαυτὸν του*
 Τελ.: *τῆς πανενδόξου πατριᾶς καὶ δόξης των ἀξίαν.*
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, σ. 87-91]

ις' φ. 44^r-48^r: *Ὁ Ἰεφθάε θυσιάζει τὴν κόρην του*

Ἄρχ.: *Ὁ Ἰεφθάε φθάνοντας λοιπὸν ἔς τόπον ἑκείνον*
 Τελ.: *ἐκεῖ ἐκ τῶν ἀγγέλων δὲ μετ' ἀσυγκρίτου τρόπου.*
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, σ. 91-97]

ιζ' φ. 48^r-49^r: *Εὐχὴ*

Ἄρχ.: *ὦ πάτερ τιμιώτατε, κόρη τιμιωτάτη*
 Τελ.: *τῆς παλαιᾶς μου φυλακῆς ἐξοδου τῶν αιτίων.*
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, σ. 97-98]

2) φ. 50^r-50^v: *Τραγούδι εἰς τὴν εὐλογημένην Σωσάνναν*

Ἄρχ.: *ὦ χαρὰ εἰς τὴν Σωσάννα, ὦ χαρὰ εἰς τοὺς γονεῖς*
 Τελ.: *τὴν κατάραν μας νὰ ἔχη καὶ τὴν τύχην αὐτῶν.*
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, σ. 130-131]

3) φ. 51^r-51^v: *Τραγούδι λαοῦ Ἐσθήρ τῆς βασιλίσσης*

Ἄρχ.: *Ἄσωμεν, χορευσωμεν, Ἰσραηλίται*
 Τελ.: *καὶ τοῦ Ἰσραὴλ δόξαν τὴν αἰωνίαν.*
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, σ. 235-236]

4) φ. 51^v-52^v: *Τραγούδι τῆς καλῆς μου Ἰουδῆθ*

Ἄρχ.: *Ἄεϋτε πάντες ἐν τυμπάνοις*
 Τελ.: *σοὶ δουλεύει καὶ ἡ φύσις.*
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, σ. 284]

5) φ. 53^r-54^r: *Ὑμνος Δεβόρας μετὰ Βαράκ*

Ἄρχ.: *Ἀκούσατε, ὦ βασιλεῖς*
 Τελ.: *νὰ εὐτυχοῦσι καὶ νὰ ζοῦν.*
 [Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτῃς γυναικῶν, ἐνθ' ἀν., σ. 305-306]

6) α' φ. 54^r-54^v: Ἐπίγραμμα δ' ἐπιγέγραπται τῷ τάφῳ τοῦ Τωβία

Ἄρχ.: Ἐνθάδε κεῖται ὁ τοῦ Τωβίτ Τωβίας

Τελ.: οὐδεὶς γὰρ σωστὰ δύναται νὰ τοὺς εὕρῃ.

[Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτης γυναικῶν, σ. 402]

β' φ. 54^v: Οἱ ἐπιγραφέντες στίχοι τῷ τάφῳ τοῦ Τωβίτ τοῦ πατρὸς τοῦ Τωβία, παρ' αὐτοῦ τοῦ Τωβία

Ἄρχ.: Ἐνθάδε κεῖται Τωβίτ ἐκ Σαμαρείας

Τελ.: καθὸ και χρόνους καὶ τοὺς αἰῶνας κτιζέι.

[Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτης γυναικῶν, σ. 402]

7) φ. 54^v-55^r: Αἰνίγματα ἐκ τῶν Ψελλοῦ

Τὰ ὑπὸ στοιχεῖα α' καὶ β' αἰνίγματα ἀποτελοῦν παραφράσεις ἀντιστοιχῶν αἰνιγμάτων τοῦ Μιχ. Ψελλοῦ, τὸ ὑπὸ στοιχεῖον δὲ γ' αἰνίγμα ἀποτελεῖ παράφρασιν αἰνίγματος Βασιλείου τοῦ Μεγαλομούτου¹. Εἰς τὸ νεοελληνικὸν κείμενον τοῦ χειρογράφου παρατηρεῖται ἀπόκλισις ἀπὸ τοῦ πρωτοτύπου, κυρίως διὰ παραλείψεως ἢ παραλλαγῆς φράσεων· σπανιώτερον οἱ νεοελληνικοὶ στίχοι ἐμφανίζονται ὡς πιστῆ μετάφρασις τῶν κειμένων τοῦ Ψελλοῦ ἢ Βασιλείου τοῦ Μεγαλομούτου.

α' φ. 54^v: [στίχοι 6]

Ἄρχ.: Ἐῖν ἓνα ζῶων λογικόν, κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ γυρίζει

Τελ.: ὅλα τὰ μέλη λείπουσι κ' ὅλα σωστὰ τὰ κάνει.

β' φ. 55^r: Ἄλλο [στίχοι 4]

Ἄρχ.: Ἐῖν ἓνας γέροντας καὶ νιος σωστοὶ καὶ μοιρασμένοι

Τελ.: ωφέλιμος καὶ βλαπτικὸς καὶ παίρνει καὶ φυλάγει.

γ' φ. 55^r: Ἄλλο [στίχοι 4]

Ἄρχ.: Τί πρῶγμα εἶναι μὲ λαιμόν καὶ κεφαλὴν δεν ἔχει

Τελ.: καὶ δὲν ἔχει καὶ κόκκαλα καὶ νευροκοπημένο.

8) φ. 55^r-55^v: Ἐκ τῶν Νικολάου Βο<ε>β<ὀδ>α

Ἠρόκειται περὶ τεσσάρων αἰνιγμάτων² τοῦ Νικολάου Ἄλεξ. Μαυρο-

1. J. Boissonade, *Anecdota Graeca*, Vol. III Parisiis, 1831, σ. 429, <Ψελλοῦ, Αἰνίγμα α' ≈ κείμε. χγφ. α'> σ. 430 <Ψελλοῦ, Αἰνίγμα γ' ≈ κείμε. χγφ. β'>, σ. 442 <Βασιλείου τοῦ Μεγαλομούτου, Αἰνίγμα ιγ' ≈ κείμε. χγφ. γ'>.

2. Ἰδ. Ἄ. Παπαδόπουλου - Κεραμέως, *Παλαιὰ καὶ νεώτερα αἰνίγματα, «Λαογραφία» Α'* (1909), σ. 574-578.

κορδάτου¹, ἐξ ὧν τὰ τρία πρῶτα ἔχουν παραφρασθῆ ὑπὸ Καισ. Δαπόντε²

α' φ. 55^r: <α': Ἠχώ> [στίχοι 4]

Ἄρχ.: Κόρην μὲ ὀνομάζουσι καὶ κόρη δὲν λογοῦμαι
Τελ.: οὐδὲ τραυλίζ' ὀλότελα, σωστὰ τὰ συντυχαίνω.

β' φ. 55^r: Ἄλλο <η': Ἀράχνη> [στίχοι 4]

Ἄρχ.: Μὲ τὸ κνίγρι πάντα ζῶ, 'ς τὸν λόγγον δὲν πηγαίνω
Τελ.: καὶ μὲ πτωχὰ μικρὰ πουλιὰ γεμίζω τὴν κοιλιάν.

γ' φ. 55^r-55^v: Ἄλλο <ι': χρυσὸς> [στίχοι 4]

Ἄρχ.: Κίτρινος εἶμαι καὶ χλομός, πολλὴν δύναμιν ἔχω
Τελ.: καὶ πάλιν θάπτομαι 'ς τὴν γῆν σαν νά 'μουν πεθαμένος.

φ. 55^v: Ἄλλο: <θ': Μέλαν> [στίχοι 2]

Ἀπὸ κοιλιάν ἄψυχον μαῦρο κρασι ἐβγαίνει
ποτίζει γῆν ἄσπρη, λευκὴν, καὶ τὴν ψυχὴν ευφραίνει.

9) α' φ. 55^v-56^v: Τραγοῦδι δ' ἔλεγεν ὁ Σαμφὼν χειρομυρίζοντας ἄλυσσοφο-
ρεμένος

Ἄρχ.: Σφαῖρα εσὺ
Τελ.: ἔτζι τεβεκελι.

[Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτης γυναικῶν. Βιβλίον Δεύτερον. Ἐν Λιψία
1766, σ. 110-111]

β' φ. 56^v-57^r: Ἐπίγραμμα ἐπιγραφθὲν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Σαμφὼν

Ἄρχ.: Τίς ὧδε κεῖται; Σαμφὼν ὁ Ναζηραῖος
Τελ.: καὶ ὅλες τὲς τέτοιες ἀντάμα δὲν τὲς παίρνει.

[Καισ. Δαπόντε, Καθρέπτης γυναικῶν. Βιβλίον Δεύτερον, ἐνθ' ἄν.,
σ. 122-123]

10) φ. 57^v-58^r: Ἀτιτλον στιχοῦργημα ἀποτελούμενον ἐκ 16 λαμβικῶν δε-
καπεντασυλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας, δι' ὧν διατυποῦνται παράπονα
ἐρωτευμένου.

1. Περί τοῦ Νικ. Μαυροκορδάτου (1680-1730) ἰδ. É m. Legrand, Genealogie
des Mavrocordato de Constantinople. Paris 1900, σ. 12-14, 35. Τοῦ αὐτοῦ, Biblio-
graphie Hellenique, XVIII s. t. I. Paris 1918 σ. 153-162, 196-198. Ἐπαμ. Ι. Στα-
ματιάδου, Βιογραφίαι τῶν Ἑλλήνων Μεγάλων Διεργηθέντων τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους.
Ἀθήνησι 1865, σ. 94-115.

2. Ἄ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Παλαιὰ καὶ νεώτερα αἰνίγματα,
ἐνθ' ἄν., σ. 576-577.

Ἄρχ.: Ὀλημερίς παιδεύομαι καὶ τυραμ ἐκρήσῃν [sic]
 ὀλις μερῆς // μήπως ττοαννοῦμαι κρίσι[ν];
 Τελ.: ὦρα καὶ δέν περνά ποτέ παρὰ καὶ σέ θυμοῦμαι.

11) φ. 58^v-59^r: *Περὶ Χριστοῦ*

⟨Ερωτήματα Θεολογικά⟩¹

12) φ. 59^r-60^r: Ἀνεπίγραφον στιχοῦργημα, σατιρικοῦ χαρακτήρος, ἀποτελούμενον ἐκ 12 τριστίχων στροφῶν (ἐξ ἰαμβικῶν δύο οκτασυλλάβων καὶ ἑνὸς ἑπτασυλλάβου στίχου, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τῶν δύο πρώτων ἐν ἑκάστη στροφῇ καὶ τοῦ τρίτου κατὰ ζεύγη στροφῶν).

Ἄρχ.: Στό Θεό μου χωρὶς λάθος
 Τελ.: εἶμαι λέντα δυστυχῆς.

13) φ. 60^r-61^r, 62^v-64^v: Ἀνεπίγραφον στιχοῦργημα ἀποτελούμενον ἐκ 44 τριστίχων στροφῶν (ἐκ τρεχαϊκῶν δύο οκτασυλλάβων καὶ ἑνὸς ἑπτασυλλάβου στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τῶν δύο πρώτων ἐν ἑκάστη στροφῇ καὶ τοῦ τελευταίου κατὰ ζεύγη στροφῶν).

Ἄρχ.: Ποιὰ ἐλληνικὴ καρδιά
 Τελ.: νὰ τὸν καύσῃ τὰ μυαλά.

Τὸ στιχοῦργημα τοῦτο εἶναι γνωστὸν καὶ ἐκ παραλλαγῶν σωζομένων εἰς ἄλλα χειρόγραφα². Αἱ διαφοραὶ εἶναι συχνὰ μεγάλαι, ἀναφερόμεναι οὐ μόνον εἰς στίχους, παραλλάσσοντας ἀπὸ χειρογράφου εἰς χειρόγραφον, ἀλλὰ καὶ εἰς προσθήκας στροφῶν. Διὰ τοῦτο καὶ δέν θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ καταγράψω ἐνταῦθα τὰς μεταξὺ τῶν διαφόρων παραλλαγῶν παρατηρουμένας διαφοράς, καθ' ὅσον ἄλλως τε προτιθεμαί, μετὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς ὅλης ἐργασίας (τμηματῆς ὁποίας, ὡς ἄνωτέρω ἐλέχθη, καταχωρίζεται ἐνταῦθα)³ νὰ προβῶ εἰς δημοσίευσιν, ἐν παραρτήματι, τῶν πλέον ἐνδιαφερόντων κειμένων ἐκ τῶν χειρογράφων τοῦ ΙΗ' καὶ ἀρχομένου ΙΘ' αἰῶνος.

1. Ἰδ. G. B a r d y: La Litterature Patristique des «Quaestiones et Respon-siones sur l'écriture Sainte», περ. «Revue Biblique» XLII (1933), σ. 211-229, 328-352.

2. Ἰδ. Εὐλ. Κ ο υ ρ ί λ α, Ρήγας ὁ Φεραῖος καὶ τὰ ἀνεκδότα ποιήματα του ἐξ Ἀθω-νικοῦ χειρογράφου, «Θεσσαλικὰ χρονικά» 3 (1932), σ. 92-93. Δ. Ο ἰ κ ο ν ο μ ἰ δ ο υ, Πατριωτικὰ ἄσματα τοῦ Ρήγα Βελεστινλή καὶ ἄλλων ποιητῶν ἐξ ἀνεκδότων χειρογράφων, «Ἑλληνικὴ Δημοιογραφία» 11 (1953), σ. 334-335. Δ. Β ρ α ν ο ῦ σ η, Θούρια καὶ προκη-ρῦξεις τοῦ εἰκοσιένα σ' ἓνα χειρόγραφο τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας, «Θησαυρί-σματα» 4 (1967), σ. 179, 186 (δεν σημειοῦται ὁμοίως ὁ ἀριθμὸς στίχων ἢ στροφῶν τοῦ κει-μένου).

3. Ἰδ. ἄνωτ., σ. 331, σημ. *

14) φ. 61^v: Ποοκήρουξίς Ἄλεξ. Ὑψηλάντου πρὸς τοὺς κατοίκους Βουκουρεστίου (18 Μαρτίου 1821)¹

15) φ. 64^v-65^r: Ἰθηνᾶ

Στιχούργημα διαλογικοῦ χαρακτῆρος ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐν γένει κοινωνικὴν κατάστασιν τῶν παραδουναβίων χωρῶν, ἀποτελούμενον ἐκ 18 τροχαϊκῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων μεθ' ομοιοκαταληξίας.

Ἄρχ.: Συμβουλεύσου καὶ ἐμένα ἀδελφὲ διοπετῇ

Τελ.: ἐν κιολλάφι εἰς τὸ κεφάλι μάλλινον ἀπὸ λουτρον.

16) φ. 65^r-67^v: Ἀνεπίγραφον στιχούργημα ἀποτελούμενον ἐξ 95 ἰαμβικῶν δεκαπεντασυλλάβων στίχων² μεθ' ομοιοκαταληξίας, δι' ὧν διατυποῦνται υπαινιγμοὶ ἐν σχέσει πρὸς ἀναμενομένην (ἀλλὰ μὴ πραγματοποιηθεῖσαν) ἄφιξιν τῆς «Καλλιμάχαιας» ὡς καὶ κατὰ τῆς συμπεριφορᾶς «Τζαννέτου» τινός.

Ἄρχ.: Κατέβα ἀπ' τοὺς οὐρανοὺς, ὦ Ἱερά ἀλήθεια

Τελ.: νὰ κάμῃς νὰ διαλυθοῦν αὐτὰ τὰ παραμύθια.

17) φ. 80^r (μεταξὺ κειμένων Ρουμανικῶν), τὸ αἰνίγμα:

Πηγᾶδι παννένιο, νερὸ χορταρένιο

σχονὶ ξυλιένιο, κουβᾶς χωματένιος.

Τί ἐστι τοῦτο;

1. Τὸ πεζον τοῦτο κείμενον ἔχει δημοσιευθῆ ἐν Ἡ λ. Φ ω τ ε ι ν ο Ὡ, Οἱ ἄθλοι τῆς ἐν Βλαχία Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τὸ 1821 ἔτος [...]. Ἐν Λειψία 1846, σ. 62-63, μετὰ τὰς ἐσῆς διαφορᾶς: Στίχος 1: Δαικιάς χγφ.: Δαικιάς ἐκδ. Μετὰ τὸ κείμενον: Ἐν τῶ γενικῷ Ἑλληνικῷ στρατοπέδῳ ἐκδ: παραλείπει χγφ.

2. Μετὰ τὸν στίχον 93 παρελείφθη ἢ ἐξέπεσαν εἰς στίχος, ὅστις ἔπρεπε νὰ ομοιοκαταληκτῆ πρὸς αὐτόν.